

**ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΕΙΟΝΟΜΙΑΣ, ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

**DEPARTMENT OF ARCHIVAL, LIBRARY AND INFORMATION STUDIES
SCHOOL OF MANAGEMENT, ECONOMICS AND SOCIAL SCIENCES**

Πτυχιακή Εργασία

Η ένταξη της παιχνιδοποίησης (gamification) στην εκμάθηση
μουσικής προπαιδείας, στην πρώτη σχολική ηλικία.

Φοιτήτρια

Παρασκευή Λαμπρινού (ΑΜ: 14019)

Επιβλέπουσα: Αγγελική Αντωνίου

Αθήνα, Απρίλης 2021

Επιτροπή Εξέτασης

1. Ονοματεπώνυμο

Αγγελική Αντωνίου

2. Ονοματεπώνυμο

Ιωάννης Τριανταφύλλου

3. Ονοματεπώνυμο

Δημήτριος Κουής

ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η κάτωθι υπογεγραμμένη **Λαμπρινού Παρασκευή** με αριθμό μητρώου **14019** φοιτήτρια του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής της Σχολής Διοικητικών, Οικονομικών και Κοινωνικών Επιστημών του Τμήματος Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης, δηλώνω υπεύθυνα ότι:

«Είμαι συγγραφέας αυτής της πτυχιακής εργασίας και ότι κάθε βοήθεια την οποία είχα για την προετοιμασία της είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται στην εργασία. Επίσης, οι όποιες πηγές από τις οποίες έκανα χρήση δεδομένων, ιδεών ή λέξεων, είτε ακριβώς είτε παραφρασμένες, αναφέρονται στο σύνολό τους, με πλήρη αναφορά στους συγγραφείς, τον εκδοτικό οίκο ή το περιοδικό, συμπεριλαμβανομένων και των πηγών που ενδεχομένως χρησιμοποιήθηκαν από το διαδίκτυο. Επίσης, βεβαιώνω ότι αυτή η εργασία έχει συγγραφεί από μένα αποκλειστικά και αποτελεί προϊόν πνευματικής ιδιοκτησίας τόσο δικής μου, όσο και του Ιδρύματος.

Παράβαση της ανωτέρω ακαδημαϊκής μου ευθύνης αποτελεί ουσιώδη λόγο για την ανάκληση του πτυχίου μου».

Η Δηλούσα

Λαμπρινού Παρασκευή

Ευχαριστίες – Αφιερώσεις

Αρχικά θα ήθελα να ευχαριστήσω την επιβλέπουσα καθηγήτριά μου, κα Αγγελική Αντωνίου, η οποία από την πρώτη στιγμή δέχτηκε να συνεργαστούμε, και να βρούμε μαζί ένα θέμα που να αρμόζει στα ενδιαφέροντά μου. Αυτό ήταν πολύ σημαντικό, γιατί καταπιάστηκα με ένα θέμα που μου άρεσε, και συνέθεσα μία πτυχιακή με πολύ όρεξη και ευχαρίστηση. Επιπλέον, θα ήθελα να την ευχαριστήσω για την άψογη συνεργασία, καθώς και για την τήρηση όλων των πρωτοκόλλων.

Στη συνέχεια, θα ήθελα να αφιερώσω την εργασία μου με πολλή αγάπη, στην καθηγήτρια μουσικής μου κα Μαργαρίτα Βαμβακάρη, η οποία λατρεύει τον κόσμο της μουσικής και μπορεί με έναν πολύ καθηλωτικό τρόπο να ξεναγήσει κάποιον στα μονοπάτια της. Από την πρώτη στιγμή με ενέπνευσε, κάτι που είναι σπουδαίο στη διδασκαλία. Η κα Μαργαρίτα ταιριάζει απόλυτα στο χώρο της μουσικής διότι είναι και αυτή το ίδιο ενδιαφέρουσα, πολυδιάστατη, και γεμάτη ευαισθησίες. Θα ήθελα να την ευχαριστήσω για το κάθε λεπτό που περνάω δίπλα της ως μαθήτρια, και ως άνθρωπος.

Θα ήθελα επίσης να ευχαριστήσω όλους τους αξιότιμους καθηγητές του τμήματός μου για όσα μου χάρισαν κατά την διαδρομή μου στη σχολή, και ιδιαίτερα τον κύριο Νίκο Καρεκλά, ο οποίος πάντα ενθάρρυνε, ενέπνεε και ενδυνάμωνε τους φοιτητές για να φτάσουν όσο πιο κοντά γίνεται στον στόχο τους. Ο κος Καρεκλάς θεωρεί ότι πολλοί εξ ημών, είμαστε ικανοί να βελτιστοποιήσουμε πολλούς τομείς της ζωής, πιστεύει σε εμάς, και πάντα προσπαθεί να μας βοηθάει και να μας υποδεικνύει τις κατευθυντήριες κάθε περίπτωσης.

Τέλος, θα ήθελα να αφιερώσω κάθε λεπτό προσπάθειας την οποία κατέβαλα για την σχολή, στους αγαπημένους μου γονείς, οι οποίοι από όταν θυμάμαι τον εαυτό μου, ήταν δίπλα μου και με καθοδηγούσαν στα πάντα. Τους αφιερώνω ότι έχω πετύχει μέχρι τώρα, και ότι πρόκειται να πετύχω στο μέλλον.

Ευχαριστώ το αγαπημένο μου τμήμα. Ήταν για μένα το εισιτήριο για οτιδήποτε έρθει στο μέλλον.

9/4/2021

Λαμπρινού Παρασκευή

Περίληψη στα ελληνικά

Σκοπός της εργασίας μας είναι να διερευνήσουμε και να διεξάγουμε ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με το αν, και κατά πόσο επηρεάζει η ένταξη στοιχείων παιχνιδοποίησης στην μουσική προπαιδεία, την δεκτικότητα και αποδοτικότητα των παιδιών έως έξι ετών, προκειμένου να αποκτήσουν μουσικά ερεθίσματα, να εξοικειωθούν με την μουσική και να βαδίσουν πιο σωστά στα μονοπάτια της. Αφού παραθέσουμε έρευνες και δεδομένα και αντιληφθούμε καλά τους όρους, θα αναφερθούμε στην σπουδαιότητα της ένταξης παιχνιδοποιημένων προγραμμάτων μουσικής προπαιδείας, στον χώρο των βιβλιοθηκών.

Η διερεύνηση και διεξαγωγή συμπερασμάτων θα επιτευχθεί μέσω βιβλιογραφικής έρευνας. Θα αναζητήσουμε στατιστικές έρευνες που μελετούν το μέτρο βελτίωσης στην μουσική εκπαίδευση μέσω της παιχνιδοποίησης. Στη συνέχεια, θα αναλύσουμε διεξοδικά, διάφορα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, πολύ σημαντικών μουσικών προσωπικοτήτων(Carl Orff, Kodaly, Dalcroze). Τέλος, θα δημιουργήσουμε ένα δικό μας σύνολο δραστηριοτήτων μουσικής προπαιδείας, το οποίο θα εξετασθεί και αξιολογηθεί από μουσικούς.

Ως αποτέλεσμα αυτής της εργασίας, θα έχουμε αρχικά την βαθύτερη γνώση σχετικών όρων και προσωπικοτήτων με το θέμα, καλύτερη κατανόηση της σπουδαιότητας της μουσικής προπαιδείας, και φυσικά την διαπίστωση του κατά πόσο επηρεάζεται η επίδραση της μουσικής προπαιδείας, μέσω της ενσωμάτωσης στοιχείων παιχνιδοποίησης.

Λέξεις Κλειδιά: Παιχνιδοποίηση, μουσική προπαιδεία, εκπαίδευση, μουσικοκινητική αγωγή, Émile Jaques-Dalcroze, Carl Orff, Zoltán Kodály.

Abstract

The aim of our work is to investigate and draw some conclusions about whether, and to what extent the inclusion of play elements in music education affects the receptivity and efficiency of children up to six years old, in order to acquire musical stimuli, to become familiar with music. and walk more correctly in its paths. After quoting research and data and understanding the terms, we will refer to the importance of integrating play music education programs in the field of libraries.

The investigation and conclusion will be achieved through bibliographic research. We will look for statistical surveys that study the measure of improvement in music education through gaming. In the following, we will analyze in detail, various music pedagogical systems, of important musical personalities (Carl Orff, Kodaly, Dalcroze). Finally, we will create our own set of music training activities, which will be reviewed and evaluated by musicians.

As a result of this work, we will first have a deeper knowledge of relevant terms and personalities on the subject, a better understanding of the importance of music education, and of course an understanding of how the impact of music education is influenced, through the integration of play elements.

Keywords: Gamification, music preparatory, education, music and motor activity, Émile Jaques-Dalcroze, Carl Orff, Zoltán Kodály.

Πίνακας περιεχομένων

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΞΕΤΑΣΗΣ.....	II
ΔΗΛΩΣΗ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ ΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	III
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ – ΑΦΙΕΡΩΣΕΙΣ	IV
ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ.....	V
ABSTRACT	VI
ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ	VII
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	1
1.1 ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	3
1.2 ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ.....	3
1.3 ΟΡΙΣΜΟΙ	3
1.4 ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ Η ΔΙΑΡΘΡΩΣΗ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ – ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΠΡΟΣΠΑΘΕΙΕΣ.....	5
2.1 ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ	5
2.1.1 <i>Γέννηση της παιχνιδοποίησης</i>	5
2.1.2 <i>Η παιχνιδοποίηση στο μάρκετινγκ</i>	6
2.1.3 <i>Η παιχνιδοποίηση στην υγεία</i>	7
2.1.4 <i>Η παιχνιδοποίηση στην εργασία</i>	8
2.1.5 <i>Η παιχνιδοποίηση στην εκπαίδευση</i>	9
2.1.6 <i>Μουσική προπαιδεία και παιχνιδοποίηση</i>	11
2.2 ΜΕΘΟΔΟΙ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΠΡΟΠΑΙΔΕΙΑΣ	12
2.2.1 <i>Émile Jaques-Dalcroze</i>	13
2.2.2 <i>Zoltán Kodály</i>	14
2.2.3 <i>Carl Orff</i>	14
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ-ΥΛΟΠΟΙΗΣΗ – ΕΦΑΡΜΟΓΗ.....	16
3.1 ΣΧΕΔΙΟ ΕΡΓΑΣΙΩΝ	16
3.2 ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ – ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ.....	16
3.2.1 <i>ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ</i>	16
3.2.2 <i>Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ</i>	17
3.2.3 <i>ΒΗΜΑΤΑ</i>	18
3.3 ΣΤΟΧΟΣ ΤΗΣ ΈΡΕΥΝΑΣ	30

3.4	ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΔΕΙΓΜΑΤΟΣ & ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ	31
3.4.1	<i>Ερωτήσεις</i>	31
3.4.2	<i>Απαντήσεις</i>	32
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4.	ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ – ΕΥΡΗΜΑΤΑ / ΕΠΙΤΕΥΓΜΑΤΑ.....	41
4.1	ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	41
4.2	ΚΥΡΙΟΤΕΡΑ ΕΥΡΗΜΑΤΑ/ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	43
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5.	ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΕΣ ΕΠΕΚΤΑΣΕΙΣ.....	44
5.1	ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ.	44
5.2	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΜΕΛΛΟΝΤΙΚΗ ΕΦΑΡΜΟΓΗ	44
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ.....		46

Κεφάλαιο 1. Εισαγωγή

Στο παρόν κεφάλαιο, παρουσιάζεται εν τάχει, το θέμα της εργασίας, το οποίο στα επόμενα κεφάλαια θα αναλυθεί διεξοδικά. Η παρούσα πτυχιακή εργασία, η οποία υποβάλλεται στο Τμήμα Αρχιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Συστημάτων Πληροφόρησης του Πανεπιστημίου Δυτικής Αττικής, έχει ως αντικείμενο μελέτης την ένταξη της παιχνιδοποίησης (gamification) στην εκμάθηση μουσικής προπαιδείας, στην πρώτη σχολική ηλικία.

Στο ίδιο κεφάλαιο, θα γνωστοποιήσουμε συγκεκριμένους χρήσιμους ορισμούς, προκειμένου να διευκολύνουμε τους αναγνώστες να αντιληφθούν ευκολότερα το περιεχόμενο. Επιπλέον, θα αναφερθούμε στον σκοπό και τους στόχους της συγκεκριμένης πτυχιακής.

Τέλος, το συγκεκριμένο κεφάλαιο θα διαθέτει την διάρθρωση όλων των κεφαλαίων της εργασίας, με σκοπό την πλήρη γνώση και καθοδήγηση του αναγνώστη.

Πλαίσιο, σκοπός και στόχοι της πτυχιακής εργασίας

Μέσω της συγκεκριμένης εργασίας, θα μελετήσουμε εις βάθος μια καινοτόμα πρακτική, καθώς και την επιρροή στα αποτελέσματά της. Αναφερόμαστε στην παιχνιδοποίηση, την ένταξη στοιχείων παιχνιδιού στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτή η μέθοδος, έχει εφαρμοστεί σε πολλά πεδία της εκπαίδευσης, με θεαματική βελτίωση όσο αναφορά την επίτευξη στόχων. Εμείς όμως θα αναφερθούμε σε ένα συγκεκριμένο πεδίο, στην μουσική προπαιδεία. Σκοπός μας είναι να διαπιστώσουμε μέσω εκτεταμένης έρευνας, εάν και κατά πόσο η ενσωμάτωση στοιχείων παιχνιδιού, φέρνει καλύτερα αποτελέσματα στην εκμάθηση παιδιών έως έξι ετών. Έτσι λοιπόν, θέσαμε κάποιους συγκεκριμένους στόχους, τους οποίους ευελπιστούμε να πραγματοποιήσουμε κατά την εκπόνηση της πτυχιακής. Αυτοί είναι οι εξής:

Να μελετηθεί σε βάθος αρχικά η έννοια της παιχνιδοποίησης, και έπειτα άλλων συναφών, όπως διάφορων μουσικοπαιδαγωγικών συστημάτων και σημαντικών προσωπικοτήτων που επηρέασαν την εκμάθηση μουσικής προπαιδείας, μέσω εκτεταμένης έρευνας σε έγκυρες πηγές, ώστε να γνωρίζουμε πολύ καλά το αντικείμενό μας και να είμαστε σε θέση να τεκμηριώσουμε το καθετί, καθώς και να μπορούμε να

απαντούμε σε τυχόν ερωτήματα που θα μας υποβληθούν.

Αφού αντιληφθούμε ακριβώς τον όρο της παιχνιδοποίησης, τον παρουσιάσουμε και τον αναλύσουμε, επόμενος στόχος μας είναι να τον μελετήσουμε σε σχέση με την εκμάθηση μουσικής προπαιδείας. Δηλαδή να διαπιστώσουμε αν και πόσο η ένταξη στοιχείων παιχνιδιού στην εκμάθηση μουσικής προπαιδείας σε παιδιά έως έξι ετών, είναι αποτελεσματική.

Όσον αφορά τον επόμενο στόχο, θα παρουσιάσουμε τα συμπεράσματά μας τα οποία διεξαγάγαμε μέσω ενδεδειγμένης έρευνας σε εγκεκριμένες πηγές και πάντοτε αναφέροντας τις βιβλιογραφικές αναφορές.

Ο πιο δημιουργικός στόχος μας είναι να εμπνευστούμε από ήδη υπάρχοντα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα (πχ Orff, Kodaly, Dalcroze κλπ), και να συνθέσουμε τον δικό μας κύκλο δραστηριοτήτων, ο οποίος φυσικά θα ελεγχθεί και αξιολογηθεί από μουσικούς.

Τέλος, θα εξετάσουμε πώς μια παιχνιδοποιημένη μέθοδος εκμάθησης μουσικής προπαιδείας για την πρώτη σχολική ηλικία μπορεί να εφαρμοστεί σε ελληνικές βιβλιοθήκες.

Σκοπός της εργασίας είναι να διεξάγουμε συμπεράσματα μέσω έρευνας, σχετικά με το αν και κατά πόσο επηρεάζεται η δεκτικότητα και αποδοτικότητα των παιδιών έως έξι ετών, από την εκμάθηση μουσικής προπαιδείας, στην οποία είναι ενταγμένα στοιχεία παιχνιδοποίησης, αλλά και η δική μας σύνθεση μιας σειράς δραστηριοτήτων προς τα παιδιά, η οποία θα αξιολογηθεί και θα ενταχθεί ως δράση σε ελληνικές βιβλιοθήκες.

Η επιλογή του συγκεκριμένου θέματος έγκειται στο ενδιαφέρον μας να ανακαλύψουμε νέες, καινοτόμες μεθόδους οι οποίες εάν εφαρμοστούν στον τομέα της εκπαίδευσης και των βιβλιοθηκών, θα τον καταστήσουν αποδοτικότερο, πιο ενδιαφέροντα και πιο διασκεδαστικό. Είναι πολύ σημαντικό, η εκπαίδευση να εμπλουτίζεται με νέες μέθοδοι, μέσω των οποίων να μπορεί να ελκύσει την εκάστοτε ομάδα-στόχο, και να φέρει

καλύτερα αποτελέσματα. Μία από αυτές τις μέθοδοι είναι η παιχνιδοποίηση, η οποία εφαρμόζεται στην εκπαίδευση γενικότερα. Εμείς θα εστιάσουμε στην μουσική εκπαίδευση και συγκεκριμένα στην μουσική προπαιδεία αλλά και θα βρούμε τρόπους για να εμπλουτιστούν οι δράσεις των βιβλιοθηκών.

1.1 Μεθοδολογία

Η μεθοδολογία η οποία πραγματοποιήθηκε, αντιστοιχεί στην βιβλιογραφική έρευνα. Αναζητήσαμε πληροφορίες σε πάρα πολλές εγκεκριμένες πηγές, προκειμένου να αποκτήσουμε ευρήματα που μας ενδιαφέρουν. Έτσι λοιπόν, συγκεντρώσαμε υλικό για όλους τους σχετικούς όρους, για υφιστάμενα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, για προσωπικότητες που επηρέασαν καταλυτικά την μουσική προπαιδεία, έρευνες οι οποίες αποδεικνύουν την αποδοτικότητα, άρα και χρησιμότητα της μέθοδου της παιχνιδοποίησης, και φυσικά εμπνευστήκαμε και δημιουργήσαμε τον δικό μας κύκλο δραστηριοτήτων. Η βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε, δεν περιορίζεται μόνο στα ελληνικά δεδομένα, αλλά και στα διεθνή.

1.2 Περιορισμοί

Επιλέξαμε να ασχοληθούμε μόνο με την πτυχή της βιβλιογραφικής έρευνας για να βρούμε τις πληροφορίες που χρειαζόμασταν, και δεν επεκταθήκαμε σε άλλα μέσα πληροφοριοδότησης όπως τα ερωτηματολόγια, γιατί θεωρήσαμε αυτή την μέθοδο πιο αποτελεσματική και εύστοχη για μια αρχική διερεύνηση του τομέα.

1.3 Ορισμοί

Παιχνιδοποίηση

Πρόκειται για την μέθοδο που αντλεί στοιχεία από τα παιχνίδια, χωρίς όμως να πρόκειται για παιχνίδια. Στην πραγματικότητα πρόκειται για μία καινοτόμα μέθοδο, η οποία στοχεύει στο να παρακινήσει και να διατηρήσει το ενδιαφέρον της κάθε ομάδας-στόχου, να προωθήσει την μάθηση και την δράση και να βελτιώσει την αποδοτικότητα και δεκτικότητα του αντικειμένου που διδάσκεται (*Kiryakova, et al., 2014*).

Μουσική προπαιδεία

Με τον όρο μουσική προπαιδεία εννοούμε την εκμάθηση της μουσικής σε παιδιά από 0-7 ετών. Τα μαθήματα υλοποιούνται ομαδικά και στοχεύουν στην καλλιέργεια της

μουσικής δεκτικότητας των παιδιών και την εξοικείωσή τους με τις νότες, τους ήχους και τα όργανα. Τα παιδιά αποκτούν μουσικές ικανότητες και γνώσεις, και αναπτύσσουν διάφορες πλευρές της μουσικής όπως, την μουσική αντίληψη, την φωνητική, την ακρόαση, την εκτέλεση, τον αυτοσχεδιασμό, τη δημιουργικότητα, τη σύνθεση, και πολλά άλλα. Επίσης καλλιεργούν την μουσική τους παιδεία, μαθαίνουν κομμάτια και συνθέτες. Παράλληλα, υπάρχουν και οφέλη τα οποία απλώνονται και έξω από τον κόσμο της μουσικής, όπως είναι η ανάπτυξη της κοινωνικοποίησης, της ομαδικότητας και συνεργασίας, της συναισθηματικής εξωτερίκευσης και της έκφρασης των σκέψεων. Συμπερασματικά, τα παιδιά αποκτούν ένα ευρύ φάσμα προνομίων, τα οποία είναι απολύτως χρήσιμα στο σύνολο της ζωής τους και τελικά αποκτούν μια δια βίου σχέση με τον κόσμο της μουσικής (*Lambrani et al., 2019; Legaki, et al., 2020*).

Μουσικοκινητική παιδεία

Η Μουσικοκινητική παιδεία ή Μουσικοκινητική Αγωγή, είναι μία μέθοδος η οποία θεωρείται κορυφαία. Πρωταρχικός θεμελιωτής, επηρεασμένος πάντα από τον Νταλκρόζ (Dalcroze), ήταν ο σπουδαίος συνθέτης και μουσικοπαιδαγωγός Καρλ Ορφ (Carl Orff). Η μέθοδος αυτή, εδραιώθηκε στις αρχές του 20ου αιώνα και συνέδεσε δημιουργικά το παιχνίδι με τη μουσική σύνθεση, θεωρώντας το καταλυτικό στοιχείο της παιδαγωγικής της διάστασης και υποδεικνύοντας ότι δεν πρόκειται για κάτι ανεξάρτητο. Αυτό ήταν ένα μεγάλο βήμα για την εκπαίδευση. Ουσιαστικά, πρόκειται για την αλληλεπίδραση μεταξύ των παιδιών και της μουσικής υπόστασης. Οι στόχοι που επιτυγχάνονται είναι η διανοητική και ψυχοφυσική ανάπτυξη, αλλά κυρίως η κάλυψη των φυσικών αναγκών των παιδιών για κίνηση, παιχνίδι και συναισθηματικό εμπλουτισμό. Είναι μία πολύπλευρη εξάσκηση μεταξύ τραγουδιού, χορού, μουσικών οργάνων, και φυσικά παιχνιδιού (*Thresher, 1964; Welch, 1998*).

1.4 Οργάνωση Κεφαλαίων ή Διάρθρωση της Εργασίας

Προτείνεται (μη υποχρεωτικό) να δώσετε μια σύντομη περιγραφή των κεφαλαίων και του περιεχομένου της πτυχιακής εργασίας.

Κεφάλαιο 2. Θεωρητικό μέρος – Βιβλιογραφική έρευνα – Σχετικές προσπάθειες

Στο συγκεκριμένο κεφάλαιο γίνεται μνεία στην βιβλιογραφία που χρησιμοποιήθηκε, προκειμένου να αναπτυχθεί η εργασία μας. Σημαντικό προς αναφορά, είναι το γεγονός ότι πρόκειται για σχετικά πρόσφατες πηγές, δηλαδή ψάξαμε πληροφορίες οι οποίες δημοσιεύτηκαν (ως επί το πλείστον) κατά την τελευταία πενταετία. Βιβλιογραφία η οποία δημοσιεύτηκε παλαιότερα, μας ήταν εξίσου χρήσιμη για να αναζητήσουμε πληροφορίες κυρίως για τις σπουδαίες προσωπικότητες που θα αναλύσουμε παρακάτω, καθώς και για να συγκρίνουμε την κατάσταση που επικρατούσε παλαιότερα στον κόσμο της εκπαίδευσης, σχετικά με την αποδοτικότητα και δεκτικότητα των ομάδων-στόχων, σε σχέση με τώρα, όπου η παιχνιδοποίηση έχει ενταχθεί σε αυτή.

Επιπροσθέτως, είναι πολύ σημαντικό να αναφέρουμε ότι εντοπίσαμε, ουκ ολίγες έρευνες, οι οποίες έχουν διεξαχθεί κατά καιρούς και βασιστήκαμε επάνω τους για να βγάλουμε τα συμπεράσματά μας και να εμπλουτίσουμε την εργασία μας με έγκυρες και σημαντικές πληροφορίες σχετικά με την τεράστια βελτίωση που διαπιστώνεται με την ενσωμάτωση της παιχνιδοποίησης στην εκπαίδευση.

Στα επόμενα κεφάλαια, θα αναφερθούμε διεξοδικά σε όλα όσα κάνουμε τώρα μια απλή προεπισκόπηση.

2.1 Θεωρητικό μέρος – Βιβλιογραφική έρευνα

Σημαντικό είναι να αναφέρουμε ότι, το θέμα της μουσικής είναι οικείο στην ερευνήτρια, και έτσι μπορέσαμε να φιλτράρουμε καλύτερα και αυστηρότερα ποιες πληροφορίες μας ήταν περισσότερο χρήσιμες. Πρόκειται λοιπόν για μία σύνθεση μεταξύ έγκυρων, αξιόπιστων βιβλιογραφικών πηγών, και εμπειριών από επαγγελματίες μουσικούς που μας αξιολόγησαν.

2.1.1 Γέννηση της παιχνιδοποίησης

Η ενσωμάτωση στοιχείων και μηχανισμών παιχνιδιού σε μη παιγνιώδη περιβάλλοντα, προκειμένου αυτά να γίνουν πιο ευχάριστα, να κινητοποιήσουν και να προκαλέσουν

το ενδιαφέρον της κάθε ομάδας-στόχου, ονομάζεται παιχνιδοποίηση. Η πρακτική αυτή, αξιοποιεί τα χαρακτηριστικά που κάνουν ένα παιχνίδι διασκεδαστικό και ελκυστικό, για να ενισχύσει το ενδιαφέρον, την ενασχόληση και την αποτελεσματικότητα των ανθρώπων σε ένα συγκεκριμένο τομέα (*Matallaoui, et al., 2017*).

Παρόλο που η υπόσταση της παιχνιδοποίησης υπήρχε από πάντα και σχεδόν σε όλους τους τομείς της ζωής(μάρκετινγκ, επιχειρήσεις, τουρισμός, εταιρείες, εκπαίδευση), δεν είχε αποκτήσει συγκεκριμένη ονομασία. Ο κάθε επαγγελματίας προσπαθούσε πάντα να βρει τρόπο να προσελκύσει το κοινό του, σε οποιονδήποτε εργασιακό χώρο, και φυσικά στην εκπαίδευση, χωρίς όμως να αντιλαμβάνεται ότι χρησιμοποιεί αυτή την συγκεκριμένη μέθοδο. Είχε έρθει όμως η ώρα να δοθεί ένα όνομα στην μέθοδο αυτή η οποία όλο και περισσότερο εφαρμοζόταν.

Έτσι, το 2002 βαπτίστηκε από τον Νίκ Πέλλινγκ (Nick Pelling) ως «Παιχνιδοποίηση»(gamification).Ο Νίκ Πέλλινγκ, ήταν προγραμματιστής υπολογιστών καθώς και ερευνητικός δημοσιογράφος (*Marczewski, 2013*).

2.1.2 Η παιχνιδοποίηση στο μάρκετινγκ

Όπως προαναφέραμε, η παιχνιδοποίηση έχει εφαρμοστεί σε σχεδόν όλους τους κλάδους, όπως και στο μάρκετινγκ. Στην περίπτωση αυτή, εφαρμόζεται προκειμένου να εξασφαλιστεί το ήδη υπάρχον πελατολόγιο, και η γενικότερη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ πελατών και εταιρειών (*Hildebrand, et al., 2014*).

Παρακάτω, θα παραθέσουμε κάποιες περιπτώσεις, οι οποίες προέρχονται από πραγματικές έρευνες και δεδομένα, ώστε να αντιληφθούμε και να τεκμηριώσουμε καλύτερα την σχέση μεταξύ παιχνιδοποίησης-μάρκετινγκ.

- Πάνω από το 70% των εταιρειών της Forbes Global 2000 που ρωτήθηκαν το 2013 δήλωσαν ότι σκόπευαν να αξιοποιήσουν την παιχνιδοποίηση για σκοπούς μάρκετινγκ και διατήρησης πελατολογίου (*Hildebrand, 2014*).
- Τον Νοέμβρη του 2011, η αυστραλιανή εταιρική σχέση εκπομπών και διαδικτυακών μέσων Yahoo! 7 ξεκίνησε να χρησιμοποιεί την εφαρμογή Fango για κινητά / SAP, μέσω της οποίας οι χρήστες αλληλεπιδρούν με εκπομπές μέσω μεθόδων όπως check-in και εμβλήματα (*Data, 2020*).

- Το 2010, η Starbucks έδωσε σήματα Foursquare σε άτομα που έκαναν check in σε πολλές τοποθεσίες και προσέφερε εκπτώσεις σε άτομα που κάνουν check in πιο συχνά σε ένα συγκεκριμένο κατάστημα (*Data, 2020*).

Αυτές είναι κάποιες από τις χιλιάδες περιπτώσεις όπου η παιχνιδοποίηση εφαρμόζεται και στο μάρκετινγκ για να παρακινήσει τη συμμετοχή, την εμπλοκή και την αφοσίωση των πελατών, με ένα πιο διασκεδαστικό και ελκυστικό τρόπο.

2.1.3 Η παιχνιδοποίηση στην υγεία

Όταν η παιχνιδοποίηση είναι σωστά σχεδιασμένη και εφαρμοσμένη, μπορεί να προσφέρει θετικά αποτελέσματα ακόμα και στην υγεία. Αυτό έχει αποδειχθεί μέσα από πολλές έρευνες οι οποίες έχουν διεξαχθεί σχετικά με το αν και κατά πόσο, μπορεί το παιχνιδοποίηση να επηρεάσει θετικά και τον σπουδαίο τομέα της υγείας. Φυσικά, όταν αναφερόμαστε στα οφέλη της παιχνιδοποίησης στο πλαίσιο της υγείας, εννοούμε και τους ανθρώπους που μεριμνούν για την καλή κατάσταση της υγείας τους, δηλαδή την προσωπική τους ευεξία αλλά και τους υπαλλήλους της υγείας, δηλαδή την υγειονομική περίθαλψη (*Pereira, et al., 2014*).

Οι πάροχοι υγειονομικής περίθαλψης, προκειμένου να παρακολουθούν την ακριβή κατάσταση των ασθενών αλλά και να μεριμνούν για την υγεία και την φυσική τους κατάσταση, αναζητούν τρόπους που θα τους διευκολύνουν να το πετύχουν. Ένας τρόπος είναι η δημιουργία εφαρμογών, όπου αποτελεί ένα εργαλείο για τη βελτίωση της υγείας και της φυσικής κατάστασης ενός ασθενούς, το οποίο είναι εξαιρετικά οικείο και εύχρηστο προς τον χρήστη στην εποχή αυτή, όπου όλοι γνωρίζουν και έχουν smartphones, άρα και πολύ εύκολη και άμεση πρόσβαση στην εκάστοτε εφαρμογή (*Higgins, 2016*).

Κάποιες από τις πιο γνωστές εφαρμογές που χρησιμοποιούμε για θέματα υγείας και ευεξίας, είναι οι:

1. Fitocracy + link
2. Dacadoo+
3. Nike+ Fuel+

4. My Diet Coach – Weight Loss+

Με τη δυνατότητα να διευκολυνθεί η διαχείριση και πρόληψη ασθενειών, η υποστήριξη υγιεινού τρόπου ζωής και η προώθηση της εκπαίδευσης που σχετίζεται με την υγεία, οι εφαρμογές υγείας έχουν γίνει ένα ευρέως αναγνωρισμένο εργαλείο στον τομέα της υγειονομικής περίθαλψης (*Martínez-Pérez, et al., 2015*).

2.1.4 Η παιχνιδοποίηση στην εργασία

Η καθημερινότητα στην οποία ζούμε, γίνεται όλο και πιο ανταγωνιστική, συνεπώς κάθε επαγγελματίας και κάθε επιχείρηση να μεριμνούν και σκέφτονται καινοτόμες μεθόδους προκειμένου να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις της εποχής και να επιβιώσουν. Έτσι, δεν θα μπορούσε να λείπει από την φύση του εργασιακού χώρου, η επιρροή της παιχνιδοποίησης. Η παιχνιδοποίηση, μοιάζει να γίνεται όλο και πιο αποτελεσματικό εργαλείο στην εκπαίδευση του προσωπικού, δηλαδή την απόκτηση γνώσεων και δεξιοτήτων, τη βελτίωση και τα κίνητρά τους, ώστε να θέτουν πάντα υψηλότερους στόχους με περισσότερη διάθεση για εργασία. Αυτά, συνεπάγονται την αύξηση της επιθυμίας τους για εργασία και κατά συνέπεια της παραγωγικότητας της εργασίας τους. Έτσι, το ανθρώπινο δυναμικό κάθε χώρου, αυξάνει τις επιδόσεις του, άρα και τα κέρδη της εκάστοτε εταιρείας, γεγονός που οδηγεί στην αναγνώριση της αποτελεσματικότητας και στη συνεχή αύξηση της χρήσης στοιχείων παιχνιδιού στο εργασιακό, και όχι μόνο, περιβάλλον(*Vinichenko, et al., 1970*).

Όπως ακριβώς τα παιχνίδια, παρακινούν, εμπνέουν και προκαλούν τον παίκτη να ανέβει επίπεδο για να κερδίσει, έτσι και το ανθρώπινο δυναμικό μιας εταιρείας μπορεί να αντιδράσει με τον ίδιο ακριβώς τρόπο σε μια τέτοια παιχνιδοποιημένη διαδικασία, όπου δεν θα μπορούσε να λείπει η προσπάθεια για την επίτευξη στόχων. Αυτό λοιπόν, εάν λειτουργήσει σωστά, οδηγεί σε μια ατέρμονη προσπάθεια για συνεχή επιτυχία και άνοδο, όσο αυτό είναι δυνατό. Άλλωστε, ποιος δεν θα ήθελε να εργάζεται σε ένα διασκεδαστικό, ελκυστικό, ενδιαφέρον (αλλά όχι παιγνιώδες) περιβάλλον γεμάτο στόχους ,προκλήσεις και επιβραβεύσεις; Αυτό ακριβώς εξασφαλίζει η παιχνιδοποίηση.

Ένα εύστοχο παράδειγμα το οποίο μπορούμε να αναφέρουμε για να δείξουμε την σημασία της παιχνιδοποίησης στον εργασιακό χώρο, είναι η περίπτωση μιας εταιρείας

τηλεπικοινωνιών στις ΗΠΑ, της LiveOps, η οποία άρχισε να χρησιμοποιεί στοιχεία παιχνιδιών όπως εικονικά σήματα, για να παρακινήσει τους πράκτορες τηλεφωνικών κέντρων. Από τότε, οι πωλήσεις έχουν αυξηθεί κατά 8-12% και ο χρόνος κλήσης μειώθηκε κατά 15% (*Kankanhalli, et al., 2012*). Επιπροσθέτως, η ίδια εταιρεία εφαρμόζοντας μεθόδους παιχνιδοποίησης, σημείωσε τη διάρκεια εκπαίδευσης των νέων υπαλλήλων, η οποία από 4 εβδομάδες μειώθηκε σε μόλις 14 ώρες (*Κουφού, 2015*).

2.1.5 Η παιχνιδοποίηση στην εκπαίδευση

Η εκπαίδευση είναι από τα σημαντικότερα θεμέλια που θέτονται στον άνθρωπο. Ο άνθρωπος αποκτά μόρφωση και εφόδια τα οποία τον βοηθούν καταλυτικά στην ζωή του. Φυσικά, όταν λέμε εκπαίδευση, αναφερόμαστε σε τυπικές και θεσμοθετημένες διαδικασίες.

Μέσα στα πλαίσια της εκπαίδευσης, οι άνθρωποι λαμβάνουν γνώσεις για σχεδόν όλα τα επιστημονικά πεδία, οι οποίες τους βοηθούν να προσανατολιστούν σε αυτό που θέλουν να ακολουθήσουν επαγγελματικά. Επίσης, λαμβάνουν γνώσεις οι οποίες καλλιεργούν την κριτική ικανότητα, κάτι το οποίο είναι πολύ σπουδαίο διότι ο άνθρωπος καθίσταται ικανός να πορευθεί επιτυχώς σε μία σύγχρονη πολύπλοκη κοινωνία, χωρίς να γίνει χειραγωγήσιμος. Παρέχονται λοιπόν γνώσεις οι οποίες είναι απολύτως απαραίτητες και χρήσιμες για το μέλλον και την ζωή τους, διευρύνουν τους ορίζοντές τους, και εφοδιάζουν τους μαθητές με μοναδικά προνόμια, ώστε να μπορέσουν να εξασφαλίσουν όσο το δυνατόν, μια αξιοπρεπή και ευσυνείδητη ζωή και να φτάσουν η να πλησιάσουν όσο γίνεται τους στόχους τους (*Behrman, et al., 1997*).

Όπως λοιπόν αντιλαμβανόμαστε, ο ρόλος της εκπαίδευσης είναι εξαιρετικά σπουδαίος, για αυτό και το εκάστοτε εκπαιδευτικό σύστημα, συνεχώς επιζητά λύσεις και τρόπους ώστε οι μαθητές να επιδεικνύουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον, προσοχή, ζήλο και ευγενή άμιλλα. Στόχος λοιπόν είναι η κινητοποίηση, η έμπνευση η ενθάρρυνση και η πρόκληση των μαθητών(*Putz, et al., 2020*).

Όπως και σε προηγούμενους τομείς που είδαμε, έτσι και η εκπαίδευση αποπειράθηκε να εφαρμόσει την παιχνιδοποίηση στο σύστημα της, προκειμένου να δημιουργήσει ένα πιο ευνοϊκό μαθησιακό περιβάλλον. Αυτό είχε μεγάλη αλλαγή ως προς την συμπεριφορά των μαθητών, διότι το μάθημα έγινε πιο διασκεδαστικό και ευχάριστο, πιο ελκυστικό, με πιο ευδιάκριτους στόχους, με μείωση άγχους αποτυχίας. Μετετράπη δηλαδή, η αποτυχία, την οποία φοβούνται πολλοί, σε κινητήρια δύναμη επιμονής, και όχι σε αιτία αποφυγής. Σημαντικό είναι πως με τον τρόπο αυτό ενισχύθηκε και η

συνεργασία. Παράλληλα, ενεργοποιήθηκαν τα εσωτερικά κίνητρα των μαθητών, αλλά και συναισθήματα όπως η περιέργεια, ο ενθουσιασμός, η ευγενής άμιλλα, η θέληση για επιβράβευση, η αυτοπεποίθηση και ενθάρρυνση. Επομένως, επετεύχθη η μεγαλύτερη εμπλοκή των μαθητών στο μάθημα (*Kirillov, et al., 2016*).

Η παιχνιδοποίηση στην πρώιμη ηλικία

Εφόσον πήραμε μια γεύση από τα προνόμια της ένταξης της παιχνιδοποίησης γενικότερα στην εκπαίδευση, τώρα θα μεταβούμε κάπου πιο στοχευμένα, και συγκεκριμένα στην επιρροή της παιχνιδοποίησης στην πρώτη σχολική ηλικία, δηλαδή σε παιδιά 0-7 ετών. Αυτή είναι άλλωστε η ηλικιακή μερίδα που θα μας απασχολήσει περισσότερο.

Η προσχολική και πρώτη σχολική εκπαίδευση είναι ένα σημαντικό και θεμελιώδες στάδιο της εκπαίδευσης. Η διαπαιδαγώγηση των παιδιών έως 7 ετών, είναι πολύ κρίσιμη και έχει σοβαρό αντίκτυπο στην προσωπικότητα, την ανατροφή, την εκπαίδευση, την κοινωνικοποίηση, την ανάπτυξη και την ακαδημαϊκή επιτυχία του παιδιού, από την προσχολική περίοδο έως το πανεπιστήμιο και όχι μόνο. Επίσης, επηρεάζει σημαντικά σε μεταγενέστερο χρόνο, τα κοινωνικο-μορφωτικά αποτελέσματα των ατόμων.

Ειδικά όταν αναφερόμαστε σε παιδιά τέτοιων ηλικιακών βαθμίδων, τα πράγματα είναι πολύ πιο απαιτητικά. Ένα παιδί 0-7 ετών χρειάζεται καταλλήλως προσαρμοσμένα μαθήματα που να ανταποκρίνονται στο επίπεδο πειθαρχίας και ωριμότητάς του. Η προσοχή, η εμπλοκή, η αλληλεπίδραση και η ενθάρρυνση είναι απαραίτητοι στόχοι των δασκάλων. Έρευνες έχουν αποδείξει πως και στην πρώιμη ηλικία, η παιχνιδοποίηση ήταν εξαιρετικά αποδοτική, και όλο πιο συχνά εφαρμόσιμη (*Kayimbaşioğlu, et al., 2016*).

Αντίθετα, οι παραδοσιακοί τρόποι εκπαίδευσης, τείνουν να είναι αναμενόμενοι για τα παιδιά. Με την εφαρμογή της παιχνιδοποίησης όμως, αυτομάτως οι μαθητές ξεφεύγουν από την πεπατημένη διαδικασία με απώτερο σκοπό να αυξηθεί η αλληλεπίδραση και η εμπλοκή, άρα και η αποδοτικότητα και το ενδιαφέρον. Η εκπαίδευση στα πρώτα εκπαιδευτικά χρόνια, πρέπει να παρέχει στα παιδιά μια πλούσια γκάμα δραστηριοτήτων παιχνιδιού και προκλητικές εμπειρίες σε ένα ενθαρρυντικό περιβάλλον. Η συγχώνευση του παιχνιδιού, που τα παιδιά λατρεύουν, με την μάθηση, έφερε εξαιρετικές αλλαγές. Τα παιδιά μπορούν εύκολα να αναπτύξουν δεξιότητες όπως

ομιλία, σκέψη, αντίληψη, συγκέντρωση, πειθαρχία, συνεργασία, και πολλά άλλα, ενώ ταυτόχρονα να διασκεδάζουν (*Lamrani, et al., 2020*).

Συνοψίζοντας, κάποιοι από τους επιθυμητούς στόχους που μπορεί να επιτευχθούν μέσω της εφαρμογής της παιχνιδοποίησης στην εκπαίδευση, σε παιδιά 0-7 ετών είναι οι παρακάτω:

- ❖ καλλιέργεια της υπευθυνότητας και της πειθαρχίας μέσω της εξοικείωσης με κανονισμούς,
- ❖ ενίσχυση δεξιοτήτων,
- ❖ παροχή κινήτρων για προσοχή και προσπάθεια,
- ❖ ενεργή συμμετοχή και τριβή με το μάθημα,
- ❖ ενθάρρυνση και μείωση του φόβου για τυχόν λάθη ή αποτυχία και
- ❖ ευχάριστο περιβάλλον εκπαίδευσης και μάθηση με όρεξη και διάθεση.

2.1.6 Μουσική προπαιδεία και παιχνιδοποίηση

Είναι ευρέως αποδεκτό, ότι η μουσική εκπαίδευση είναι ύψιστης σημασίας για την ανάπτυξη κάθε παιδιού, αλλά και γενικότερα κάθε ανθρώπου. Ιδιαίτερα όταν αυτή ξεκινά από την προσχολική ηλικία, ο ευεργετικός της ρόλος αυξάνεται σημαντικά. Όπως ορίσαμε και παραπάνω, μουσική προπαιδεία είναι η μουσική εκπαίδευση σε παιδιά 0-7 ετών, δηλαδή η γνωριμία και η εξοικείωσή τους με τις νότες και τους ήχους, αλλά και με διάφορα όργανα(σε μεγαλύτερες ηλικίες) με έναν διασκεδαστικό τρόπο. Φυσικά, τα οφέλη που υπάρχουν μέσα από την μουσική προπαιδεία, δεν περιορίζονται μόνο στον μουσικό χώρο, αλλά σε ολόκληρη την προσωπικότητα του παιδιού (*Collins, 2014 ; Levinowitz, 1998*).

Επομένως, εφόσον η μουσική προπαιδεία απευθύνεται αποκλειστικά σε παιδιά, δεν θα μπορούσε να σταθεί επιτυχώς, χωρίς την εφαρμογή στοιχείων παιχνιδιού, τα οποία συνάδουν με τον φυσικό τρόπο μάθησης των παιδιών, δηλαδή την εφαρμογή της παιχνιδοποίησης. Θα πρέπει λοιπόν, να γίνεται με έναν τέτοιο τρόπο ώστε να αντιληφθούν και να εισπράξουν την μουσική ως κάτι ευχάριστο και σημαντικό για την ιδιοσυγκρασία και την εξέλιξή τους, και όχι να αποστασιοποιηθούν και να το αρνητικοποιήσουν μέσω λανθασμένων πρακτικών. Η εκπαίδευση γίνεται σε ομαδικά τμήματα, άρα δίνει δυνατότητες για κοινωνικότητα, ομαδικότητα, και συλλογική σκέψη. Επίσης τα παιδιά εκπαιδεύονται στο να υπακούνε σε κανόνες και να

ακολουθούν προγράμματα. Καλλιεργείται η πειθαρχία, η υπομονή, η παρατηρητικότητα, η έκφραση των συναισθημάτων. Τα παιδιά γίνονται πιο δημιουργικά, αναπτύσσονται περισσότερο κάποια τμήματα του εγκεφάλου, άρα αυξάνεται η νοημοσύνη, η λογική καθώς και η μνήμη. Τα παιδιά έρχονται πιο κοντά με τους γύρω τους, έχουν την δυνατότητα να μαθαίνουν και να εκφράζουν τα συναισθήματα και τις σκέψεις τους, δηλαδή να μπορούν να αποκτήσουν αυτοέκφραση, αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση (*Collins, 2014 ; Levinowitz, 1998*).

Πολλές μελέτες, τις οποίες θα παραθέσουμε και θα αναλύσουμε παρακάτω, έχουν δείξει πως όσα παιδιά ασχολήθηκαν στην πρώτη σχολική ηλικία με την μουσική, είχαν καλύτερη απόδοση και βαθμούς μελλοντικά. Άρα, η μουσική προπαιδεία θέτει θεμέλια εφ' όρου ζωής (*Lee Nardo, et al., 2006*).

Λαμβάνοντας λοιπόν όλα αυτά τα οφέλη υπόψη, θα πρέπει η μουσική προπαιδεία να γίνεται όσο το δυνατόν πιο διασκεδαστικά και ευχάριστα, με τρόπο που να προσελκύει τα μικρά παιδιά, και όχι να τα απομακρύνει. Υιοθετώντας στοιχεία παιχνιδιού, η διαδικασία γίνεται με περισσότερη αλληλεπίδραση, προσοχή, αφοσίωση, ομαδικότητα, διάθεση και διασκέδαση! Έτσι, τα παιδιά δέχονται τα μουσικά ερεθίσματα και γίνονται καλύτερα σε πολλούς τομείς, και το βασικότερο είναι πως περιμένουν με ανυπομονησία το επόμενο μάθημα!

2.2 Μέθοδοι μουσικής προπαιδείας

Υπάρχουν κάποιες διαχρονικές μέθοδοι τις οποίες εφηύραν σπουδαίοι συνθέτες και μουσικοπαιδαγωγοί, προκειμένου να εφαρμοστούν στα παιδιά και να τα βοηθήσουν να έρθουν πιο κοντά με την μουσική με έναν ευχάριστο και ενδιαφέρον τρόπο. Μέθοδοι των Dalcroze, Kodaly, και Orff, έχουν ξεχωρίσει για την αποτελεσματικότητά τους και είναι από τις πιο δημοφιλείς με το να συνεχίζουν να εφαρμόζονται μέχρι σήμερα. Επιπλέον, έχουν παίξει καταλυτικό ρόλο στον σχεδιασμό των Αναλυτικών Προγραμμάτων μουσικής σε όλες τις εκπαιδευτικές βαθμίδες αλλά δίνοντας έμφαση στην προσχολική και πρωτοσχολική εκπαίδευση. Εάν εξετάσει κανείς την κάθε μέθοδος ξεχωριστά, θα διακρίνει πως διέπονται από αρκετές ομοιότητες, όμως η κάθε μια περιλαμβάνει μια μοναδική μουσική προσέγγιση. Μια εμφανής ομοιότητα μεταξύ

των τριών μεθόδων είναι πως αφήνουν την εμπειρία να προηγηθεί της θεωρητικής γνώσης. (*Gomes, et al., 2014*). Παρακάτω θα δούμε αναλυτικά την κάθε μέθοδος.

2.2.1 Émile Jaques-Dalcroze

Για τον Ελβετό μουσικό, συνθέτη, εκπαιδευτικό μουσικής και παιδαγωγό Émile Jaques-Dalcroze, όλα ξεκίνησαν το 1892, που διορίστηκε δάσκαλος αρμονίας και solfège στο Ωδείο της Γενεύης. Κατά την διάρκεια της διδασκαλίας του και συγκεκριμένα κατά την εξέταση κάποιων θεμάτων, παρατήρησε πως οι μαθητές απαντούσαν κάνοντας και κινήσεις με το σώμα τους. Αντιλήφθηκε λοιπόν πως υπάρχει σύνδεση μεταξύ της μουσικής και της κίνησης και πως εάν αυτή η σχέση καλλιεργηθεί, θα έρθει ένα υπέροχο αποτέλεσμα. Έτσι λοιπόν, σκέφτηκε πως πρέπει να επινοήσει τρόπους μέσω των οποίων θα ενεργοποιούνται όλες οι αισθήσεις των παιδιών όταν ακούνε έναν ήχο. Γρήγορα διαπιστώθηκε πως η ακοή είναι μόνο η πύλη για έναν ήχο, ενώ το σώμα γίνεται το μέσο έκφρασης αυτών των ακουσμάτων, με τον κάθε τρόπο που επηρεάζουν μια ψυχή που τον ακούει (*Comas Rubí, et al., 2014*).

Το πάντρεμα λοιπόν, μουσικής και κίνησης, δημιούργησε την μουσικοκινητική αγωγή, όπου πλέον ήταν κάτι πλήρες για τα παιδιά. Η μέθοδος του Dalcroze, είναι πλέον γνωστή ως **μέθοδος Dalcroze ή απλά ρυθμική** (*Comas Rubí, et al., 2014*).

Μέσω της μουσικοκινητικής αγωγής που εισήγαγε ο Dalcroze, τα παιδιά αποκτούν κινητικές δεξιότητες, βελτιώνεται η αίσθηση και αντίληψη του ρυθμού, η επίγνωση του χώρου, αναπτύσσεται η εκφραστικότητα, η δημιουργικότητα, η συγκίνηση και η φαντασία, και ως φυσικό επακόλουθο, τα παιδιά διατηρούν μια καλή φυσική κατάσταση.

Όπως προαναφέραμε, οι μέθοδοι αυτές, όπως και του Dalcroze, προωθούν πρώτα την εμπειρία και έπειτα ακολουθεί η θεωρητική γνώση. Επομένως, όταν οι μαθητές αποκτήσουν την εμπειρία που χρειάζεται σε αισθησιακό και κινητικό επίπεδο, ακολουθεί και η θεωρία, προκειμένου τα παιδιά να αναπτύξουν βασικές μουσικές δεξιότητες όπως ένα καλό αυτί, αίσθηση ρυθμού, έκφραση συναισθημάτων και εξοικείωση με τους ήχους (*Comas Rubí, et al., 2014*).

2.2.2 Zoltán Kodály

Ο Ζόλταν Κόνταλντ ήταν ένας Ούγγρος συνθέτης, εθνομουσικολόγος, παιδαγωγός, γλωσσολόγος, και φιλόσοφος. Είναι διεθνώς γνωστός ως ο δημιουργός της μεθόδου της μουσικής εκπαίδευσης Kodály.

Κατά την διδασκαλία του, η οποία ξεκίνησε στα 25 του έτη, αντιλήφθηκε πως υπήρχαν σημαντικές ελλείψεις στην βασική μουσική παιδεία. Αυτό σήμαινε για αυτόν πως εάν δεν υλοποιούνταν σημαντικές αλλαγές σε άμεσο χρόνο, η μουσική ποιότητα δεν θα αναβαθμιζόταν, και η απήχηση της μουσικής θα παρέμενε στάσιμη, και ίσως να ελαττωνόταν. Ταυτόχρονα, οι μελλοντικοί μουσικοί δεν θα διέπονταν από ποιότητα και κατ' επέκταση δεν θα υπήρχε μουσικό κοινό. Ήταν λοιπόν εμφανές για τον ίδιο, πως με κάποιο τρόπο έπρεπε να συνεισφέρει. Έτσι, ξεκίνησε ένα μακροπρόθεσμο πρόγραμμα για τη μεταρρύθμιση της διδασκαλίας μουσικής στα κατώτερα και γυμνάσια της Ουγγαρίας (*Kalmar, 1982*).

Εφαρμόζοντας συγκεκριμένες αρχές όπως:

- ❖ Οι δάσκαλοι μουσικής πρέπει να είναι άρτια εκπαιδευμένοι τόσο ως μουσικοί όσο και ως παιδαγωγοί,
- ❖ Κατά την μουσική κατάρτιση θα πρέπει να υποδεικνύονται μόνο διαχρονικά μουσικά αριστουργήματα στους μαθητές, ώστε να λαμβάνουν μουσικά ερεθίσματα υψηλής ποιότητας και αποδεκτά από την πλειονότητα,
- ❖ Η μουσική εκπαίδευση θα πρέπει να παρέχεται από όσο το δυνατόν νωρίτερα στα παιδιά, και μουσική κατάρτιση θα πρέπει να διατίθεται και στην γενική εκπαίδευση, ώστε ο κάθε πολίτης να μπορεί να αξιοποιήσει το δικαίωμά του στην μουσική ενασχόληση και εκπαίδευση, ο Κόνταλντ συνέθεσε την μουσική του μέθοδο, η οποία γνώρισε μεγάλο θαυμασμό και αποδοχή από το κοινό (*Stone, 1971*).

2.2.3 Carl Orff

Ο Καρλ Ορφ, ήταν Γερμανός συνθέτης, μαέστρος και μουσικοπαιδαγωγός του 20ού αιώνα. Η πιο διάσημη σύνθεσή του είναι το ορατόριο " Carmina Burana ". Το παιδαγωγικό του έργο, η Μέθοδος Ορφ έχει πλέον γίνει η πρότυπη μεθοδολογική προσέγγιση του αντικειμένου, τόσο σε ωδεία και μουσικές σχολές, όσο και σε ιδιωτικά εκπαιδευτήρια γενικής παιδείας. Σημαντικό είναι να αναφερθεί το γεγονός ότι ο Καρλ

Ορφ, ήταν επηρεασμένος από τον σπουδαίο Pestalozzi, ο οποίος ήταν Ελβετός παιδαγωγός και μεταρρυθμιστής της εκπαίδευσης, πρότυπο του κινήματος του ρομαντισμού (*Silber, K., 1974*).

Ο Καρλ Ορφ, επινόησε ένα μουσικοκινητικό σύστημα, μέσω του οποίου συνδυάζονται ο νους, το σώμα, το τραγούδι, ο χορός και τα κρουστά όργανα, δίνοντας έμφαση στον ρυθμό. Η μέθοδος αυτή ενθαρρύνει επίσης και τον αυτοσχδιασμό. Στη μέθοδο Ορφ, εντοπίζεται έντονα η ύπαρξη της παιχνιδοποίησης, με σκοπό να καταστεί η εκπαίδευση πιο οικεία, ευχάριστη, ελκυστική και κατανοητή στα παιδιά. Σημαντικό για τον Ορφ, ήταν να αναπτυχθεί η κοινωνικότητα, η ομαδικότητα, η έκφραση, η αντίληψη και η εξοικείωση των παιδιών με την μουσική. Παρόλα αυτά, δεν υπάρχει ακριβής και συγκεκριμένος τρόπος εφαρμογής αυτής της μεθόδου από τους παιδαγωγούς. Υπάρχουν όμως κατευθυντήριες, τις οποίες μπορούν να ακολουθήσουν και να δημιουργήσουν ενδιαφέροντα και αποτελεσματικά μουσικά συστήματα. (*γγ, 2010*). Στο παρακάτω βίντεο φαίνεται αναλυτικά το σύνολο των βημάτων της εφαρμογής της μεθόδου Ορφ, <https://bit.ly/3qD71bZ>.

Κεφάλαιο 3. Μεθοδολογία και Σχέδιο εργασιών-Υλοποίηση – Εφαρμογή

3.1 Σχέδιο Εργασιών

Αποφασίσαμε να διαμορφώσουμε ένα δικό μας σύνολο βημάτων μουσικής διδασκαλίας για παιδιά 3-7 ετών. Φυσικά, εμπνευστήκαμε από ήδη υπάρχοντα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, αλλά εντάξαμε και την δική μας καινοτομία. Στην συνέχεια, δημιουργήσαμε ένα σύνολο ερωτήσεων, οι οποίες αφορούν στο θέμα της εργασίας μας, τις οποίες θα παραθέσουμε παρακάτω μετά των απαντήσεών τους.

3.2 Περιγραφή Υλοποίησης – Εφαρμογής

3.2.1 ΓΝΩΡΙΖΟΝΤΑΣ ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρακάτω παρουσιάζεται ένα σύνολο βημάτων τα οποία συνθέτουν ένα κύκλο μουσικής διδασκαλίας. Τα βήματα τα δημιουργήσαμε εμείς, προκειμένου να προτείνουμε τρόπους της αγωγής της μουσικής προπαιδείας στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, εμπνευσμένοι από τα ήδη υπάρχοντα μουσικοπαιδαγωγικά συστήματα, αλλά εντάσσοντας και την δική μας πινελιά. Το πρόγραμμα αυτό αποτελείται από 8 φάσεις και η διάρκειά του είναι 2 χρόνια. Πιο αναλυτικά:

- ✚ Έναρξη: Σεπτέμβρης – Λήξη: Ιούνιος
- ✚ Συχνότητα μαθημάτων: 2 φορές ανά εβδομάδα
- ✚ Διάρκεια: 1 ώρα

Τα μαθήματα είναι διαμορφωμένα ανάλογα με τις ηλικίες. Συνήθως φτιάχνουμε 2 ομάδες, όπου η μία ομάδα καλύπτει ηλικίες 3-5 και η άλλη 6-7. Αυτό σημαίνει πως το 2^ο έτος η δυσκολία αυξάνεται.

Το πρώτο έτος περιλαμβάνει τα παρακάτω μαθήματα:

- ✚ Ήχοι της φύσης – Επίσκεψη (2 μήνες)
- ✚ Τα όργανα του Orff (2 μήνες)
- ✚ Μουσική ιστορική αναδρομή(3 μήνες)
- ✚ Συνθέτες(3 μήνες)

Το δεύτερο έτος θα περιλαμβάνει:

- ✚ Μαέστρος/ορχήστρα/όργανα ορχήστρας(3 μήνες)
- ✚ Κατασκευή μουσικών οργάνων(2 μήνες)
- ✚ Χώροι μουσικών γεγονότων – Επίσκεψη(1 μήνας)
- ✚ Παράσταση (τελευταίο μέρος και διάρκεια 4 μήνες προετοιμασίας)

Όπως φαίνεται, η φύση του προγράμματος είναι πολυδιάστατη και τα παιδιά θα αποκομίσουν γνώσεις σε πεδία και εκτός μουσικής. Αυτό θα επιτευχθεί μέσα από τον τρόπο που θα παρουσιάζεται το μάθημα. Κάθε μάθημα θα περιλαμβάνει στοιχεία παιχνιδοποίησης ώστε να είναι ελκυστικό και ευχάριστο για τα παιδιά. Βέβαια, όταν λέμε ευχάριστο, δεν αναφερόμαστε μόνο στην εφήμερη διασκέδαση των παιδιών, αλλά στοχεύουμε και στην μακροπρόθεσμη ανάπτυξή τους.

Επιπλέον, υπάρχουν 2 στοιχεία τα οποία είναι ύψιστης σημασίας για την όλη διαδικασία αλλά και για τον χαρακτήρα και την απόδοση του κάθε παιδιού στο μάθημα. Αυτά είναι η έκθεσή τους στο κοινό, και η απονομή επαίνων στο τέλος της κάθε χρονιάς. Τα παιδιά εξοικειώνονται με τους ανθρώπους μέσω της σκηνης, κοινωνικοποιούνται, διώχνουν το άγχος ή το μετατρέπουν σε παραγωγικό και αποτρέπουν την πιθανότητα αγοραφοβίας. Επιπροσθέτως, καταλαβαίνουν ότι η προσπάθειά τους αξίζει τον κόπο και ανταμείβεται. Το αίσθημα αυτό είναι τόσο ικανοποιητικό που θα τους δημιουργήσει ακόμα μεγαλύτερη επιθυμία να μάθουν κι άλλα. Η επιβράβευση και ο έπαινος δηλαδή, είναι σαν μέσα παρακίνησης.

3.2.2 Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ

Σε αυτό το σημείο, είναι πολύ σημαντικό να μιλήσουμε για την σημασία του ρόλου που διαδραματίζεται από τον εκάστοτε δάσκαλο. Όπως μια ορχήστρα θέλει τον μαέστρο για να την κατευθύνει, έτσι και το μάθημα χρειάζεται τον δάσκαλο. Πλέον, ο δάσκαλος πρέπει να έχει όλες τις απαραίτητες γνώσεις, εννοώντας το ακαδημαϊκό στοιχείο, τις σπουδές και τα απαραίτητα πτυχία.

Πέρα όμως από την σωστή και επαρκή κατάρτιση, ο δάσκαλος πρέπει να καλλιεργήσει κι άλλες δεξιότητες προκειμένου να διεξάγει ένα επιτυχημένο πρόγραμμα. Ο αυτοσχεδιασμός, η ευρηματικότητα, η ευελιξία, η εμπύχωση, η έμπνευση και η μεταδοτικότητα είναι μόνο κάποια από τα προσόντα που είναι απαραίτητα για έναν δάσκαλο μουσικής και ειδικά σε αυτές τις ηλικιακές βαθμίδες. Ο δάσκαλος πρέπει πραγματικά να αγαπάει το αντικείμενο του, να δίνεται σε αυτό, και να το αφήνει να πηγάζει από μέσα του.

Φυσικά, σπουδαίο ρόλο παίζει η ιδιοσυγκρασία και ανησυχία του κάθε παιδιού, δηλαδή τα παιδιά εμπνέουν τους δασκάλους πολλές φορές, και η διαδικασία γίνεται με ακόμα περισσότερο ενδιαφέρον, αφοσίωση, έμπνευση και αγάπη και από τις 2 πλευρές. Έτσι ο δάσκαλος, θέλει να δώσει ακόμα περισσότερα και οι δημιουργίες του να πληθύνουν (Georgii-Hemming, et all., 2010; Swanwick, 2008).

3.2.3 ΒΗΜΑΤΑ

1ο Βήμα: Ήχοι της φύσης.

Ίσως πολλοί άνθρωποι να μην έχουν σκεφτεί πως ο καθένας εξ ημών, έχει έρθει σε μία πρώτη επαφή με την μουσική, λίγο καιρό μετά την δημιουργία του πρώτου του μας κυττάρου, του ζυγωτού. Και πώς είναι αυτό εφικτό; ακούγοντας τον χτύπο της καρδιάς της μητέρας και τον ρυθμό της αναπνοής της. Αυτό σημαίνει ότι από την γέννησή μας, οι ήχοι υπάρχουν παντού και πάντα, αρκεί να βρούμε την μαγεία μέσα τους, όντας καλοί ακροατές και να μπορέσουμε να τους ενώσουμε βάσει κανόνων, ώστε να δημιουργηθούν εύηχες μελωδίες.

Έτσι λοιπόν, στο πρώτο μας βήμα, θα γίνει μια προσέγγιση από την πλευρά της φύσης, δηλαδή από πού εμπνεύστηκαν οι άνθρωποι τις μελωδίες. Ας φέρουμε στο μυαλό μας τον ήχο των κυμάτων, της βροχής, των φύλλων των δέντρων που ακουμπάει το ένα το άλλο όταν φυσάει, μέχρι και την πιο μελωδική συνοχή ήχων, που είναι το κελάηδισμα των πουλιών. Επίσης, οι ήχοι των ζώων παίζουν καθοριστικό ρόλο στην εκμάθηση, αλλά και στο παιχνίδι, διότι μπορούμε και αντιστοιχούμε το εκάστοτε ζώακι σε ένα ήχο που εκπέμπει ένα όργανο. Έτσι τα παιδιά αποκτούν και γενικές γνώσεις, μαθαίνοντας και για τα ζώα, τα φυτά κ.ά.

Θα υπάρχει δυνατότητα οργάνωσης εκδρομών με συνοδεία κηδεμόνων προκειμένου να επισκεφθούν και να ακούσουν τα παιδιά από κοντά τους ήχους της φύσης, να έρθουν σε άμεση τριβή, να ακουμπήσουν τα φύλλα, το νερό, να παρατηρήσουν την υπόσταση της φύσης λεπτομερώς. Τα παιδιά ευαισθητοποιούνται και προς την φύση και προς την μουσική. Μαθαίνουν πως πρέπει να τα σέβονται γιατί καταλαβαίνουν την αξία τους. Θα υπάρχει η δυνατότητα παιχνιδιού στη φύση με την συνοδεία συγκεκριμένων οργάνων όπως η φλογέρα, ή κι άλλων δραστηριοτήτων όπως ζωγραφική, θέατρο, τραγούδι(τα παιδιά θα προσπαθήσουν να αποτυπώσουν στο χαρτί όσα τους προκαλούν οι ήχοι και η γαλήνια ατμόσφαιρα της φύσεως. Σε περίπτωση που δεν γίνει η επίσκεψη με την φυσική τους παρουσία, θα υπάρχει η εναλλακτική της ακρόασης ενός σχετικού

Cd στην τάξη με αυτούς τους ήχους, αλλά και η χρήση πολλών άλλων οργάνων (αυτό θα περιλαμβάνεται έτσι και αλλιώς στο πρόγραμμα, μαζί με τις δραστηριότητες που προαναφέρθηκαν).

Έτσι λοιπόν, το πρώτο βήμα θα περιλαμβάνει μία πρώτη γνωριμία με φυσικούς ήχους. Μέσα από το παιχνίδι, τα παιδιά θα είναι σε θέση να αφομοιώσουν ευκολότερα όσα βλέπουν και ακούν, και κυρίως, να έχουν όρεξη και θέληση για περισσότερη γνώση.

Τι είδους παιχνίδια μπορούμε να παίξουμε με τα παιδιά στο πλαίσιο διδασκαλίας;

Είτε αυτό συμβεί στην εκδρομή, είτε τελικά στην αίθουσα, το παιχνίδι δεν χάνεται. Η μόνη διαφορά είναι πως στην τάξη υπάρχει μεγαλύτερη ποικιλία επειδή έχουμε και τα τεχνικά μέσα. Επίσης σημαντικό είναι να αναφέρουμε πως γίνεται συγκεκριμένη διαρρύθμιση του χώρου, δηλαδή χαριτωμένα χρώματα στους τοίχους ή και ολόκληρες παραστάσεις από παραμύθια σε συνδυασμό με μουσικά σχέδια, καρεκλάκια η μαξιλάρια τοποθετημένα κυκλικά για την ομαδική διεξαγωγή του μαθήματος. Ο χώρος πρέπει να είναι όσο το δυνατόν πιο ευφάνταστος και ευχάριστος ώστε να ελκύει τα παιδιά και να διατηρεί την διάθεσή τους σε υψηλά επίπεδα. Τα παιχνίδια γίνονται ομαδικά. Έπειτα θα πραγματοποιηθούν διάφορα είδη παιχνιδιών όπως:

- ✚ Τα παιδιά ακούνε τους ηχογραφημένους φυσικούς ήχους, και ζωγραφίζοντας αποτυπώνουν σε ένα χαρτί την σκέψη και τα συναισθήματα που τους προκαλούνται. Έπειτα συζητάμε γιατί ζωγράρισαν το καθετί. Αυτό βοηθάει στην έκφραση και εξωτερίκευση των συναισθημάτων τους. Τα παιδιά μαθαίνουν να μιλούν για όσα νιώθουν, να ευαισθητοποιούνται, να εκφράζονται.
- ✚ Έχουμε χωρίσει τα παιδιά σε 2 ομάδες και αναλόγως με το τι όργανο ακούνε, σηκώνεται η κατάλληλη ομάδα. Εάν λόγου χάρη, ακούσουν βιολί, σηκώνεται η πρώτη ομάδα, ενώ εάν ακούσουν κιθάρα, σηκώνεται η δεύτερη. Αυτό πραγματοποιείται πολλές φορές με διαφορετικά όργανα κάθε φορά. Ως αποτέλεσμα, τα παιδιά εξοικειώνονται με τους ήχους που εκπέμπουν τα όργανα, και φυσικά τα βλέπουν και τα μαθαίνουν.
- ✚ Άλλο ένα γνωστό παιχνίδι που μπορούμε να εφαρμόσουμε, είναι το παιχνίδι ρόλων. Δηλαδή δίνονται στα παιδιά στολές από διάφορα ζώακια ή και λουλούδια, και ανάλογα με το όργανο που ακούν, εμφανίζεται το κατάλληλο. Εάν δηλαδή παίξει ένα κοντραμπάσο, εμφανίζεται ο λύκος, εάν ακουστεί μία φλογέρα, εμφανίζονται τα πρόβατα. Μόλις ακουστεί το βιολί, ανθίζουν τα λουλούδια, κ.ο.κ. Το κάθε όργανο αντιστοιχεί σε ένα ρόλο, και τα παιδιά μαθαίνουν και για τα ζώα.
- ✚ Θα μπορούσαμε να αντιστοιχίσουμε το κάθε όργανο-άκουσμα, σε ένα χρώμα. Το πιάνο είναι το κίτρινο, η κιθάρα το κόκκινο, το βιολί το πορτοκαλί, κλπ.

Στη συνέχεια, θα πρέπει να παιδιά να ζωγραφίσουν στο χαρτί ένα απλό τετράγωνο, με το κατάλληλο χρώμα. Με αυτό το παιχνίδι τα παιδιά εξοικειώνονται, πέρα από την μουσική, και με τα χρώματα.

Έτσι λοιπόν, έχουμε συγκεντρώσει ένα σύνολο παιχνιδιών μέσα από τα οποία τα παιδιά αποκτούν μουσικές δεξιότητες και γνώσεις, αλλά και γενικές γνώσεις όπως τα ζώα, τα χρώματα, η φύση. Τα παιδιά γίνονται καλοί και προσεκτικοί ακροατές, συγκεντρώνονται, πειθαρχούν σε κανόνες, λειτουργούν ομαδικά, κοινωνικοποιούνται, εκφράζονται, γίνονται πιο δημιουργικά και ακονίζουν το μυαλό τους. Οι ζωγραφιές των παιδιών θα συγκεντρώνονται, και στο τέλος της χρονιάς θα παρουσιάζονται.

2^ο Βήμα: Τα όργανα του Orff.

Τα παιδιά από το προηγούμενο βήμα, έχουν πάρει μια γεύση σχετικά με τα όργανα. Τα όργανα αποτελούν το βασικό εργαλείο για την παραγωγή μουσικής, όπως και η φωνή, αλλά σε αυτό το μέρος της διδασκαλίας θα εστιάσουμε στα όργανα, και πιο συγκεκριμένα στα πασίγνωστα όργανα του Orff. Η «μέθοδος Orff» αποτελεί την βάση της μουσικής προπαιδείας και φυσικά δεν θα μπορούσε να λείπει από το πρόγραμμά μας.

Στην αίθουσα θα έχουμε τα γνωστά όργανα του Orff, τα οποία είναι τα κρουστά. Πιο αναλυτικά θα μοιράζονται στα παιδιά ξυλόφωνα, μεταλλόφωνα, γκλόκενσπιλ, ξυλάκια, τριγωνάκια, πιατίνια, ξύστρα, καστανιέτες, ντέφι, κουδουνάκια, μαράκες, ταμπουρίνο, και τυμπανάκι. Θα προβάλλουμε στα παιδιά ένα βίντεο μέσω του προτζέκτορα, στο οποίο θα παρουσιάζονται κάποια παιδάκια ή κινούμενα σχέδια σε μορφή ζώων, να μας λένε λίγα λόγια για το κάθε όργανο. Έπειτα, θα μιλήσουμε και εμείς στα παιδιά αναλυτικά για τα όργανα αυτά, θα τα βάλουμε να παίξουν, να παραγάγουν ήχους, και αυτό θα τα ενθουσιάσει. Φυσικά, θα γίνει εναλλαγή των οργάνων από παιδί σε παιδί. Όλα τα όργανα θα περάσουν από τα χέρια κάθε παιδιού. Τέλος, όταν πλέον φτάσουν σε ένα ικανοποιητικό σημείο χρήσης των οργάνων, θα είμαστε σε θέση να συνθέσουμε μία πολύ απλή και σύντομη μελωδία, την οποία θα εκτελέσουν τα παιδιά, με την συνοδεία πιάνου από τον καθηγητή.

3^ο Βήμα: Μουσική ιστορική αναδρομή.

Αρχαιότητα

Είναι πολύ σπουδαίο να γνωρίζουμε την ιστορία της μουσικής, δηλαδή πώς και πού γεννήθηκε, και την εξέλιξή της. Επομένως, με πολύ απλά λογάκια, ιστορίες, αναπαραστάσεις, βίντεο, εικόνες και αφηγήσεις, θα εξηγήσουμε στα παιδιά, χωρίς να τα επιβαρύνουμε και να τα κουράσουμε.

Το πρώτο που πρέπει να τους εξηγήσουμε είναι ότι η μουσική δεν έχει ημερομηνία γέννησης. Όπως τα παιδιά θα έχουν διδαχθεί στο πρώτο μέρος του προγράμματος, η μουσική συμπορεύεται με την φύση, άρα υπήρχε, υπάρχει και θα υπάρχει για πάντα. Όμως, εάν θελήσουμε να ορίσουμε την πρώτη γνωριμία με την μουσική για τον εκάστοτε άνθρωπο, τότε θα πρέπει να σκεφτούμε πως ερχόμαστε σε επαφή μαζί της από την κοιλιά της μητέρας μας, ακούγοντας τον χτύπο της καρδιάς της και την αναπνοή της, όπως προαναφέραμε και παραπάνω(Κρικώνη, et al., 2018).

Η μουσική, παρόλα αυτά, έχει τόπο γέννησης και είναι η αρχαία Ελλάδα. Είναι γνωστό πως η μουσική αποτελεί την 5^η από τις 9 τέχνες, ονόματι «Απολλώνια Τέχνη» από τον ομώνυμο θεό. Ο όρος «μουσική» προέρχεται από τις 9 μούσες, και είναι άρρηκτα συνδεδεμένος με τον χορό καθώς και με την ποίηση. (Παπαδοπούλου, 2003).

Αρκεί λοιπόν, να αναφέρουμε στα παιδιά ότι, η μουσική υπήρχε πάντα, και ο τόπος της είναι η Ελλάδα, στην οποία ζουν. Αναπτύχθηκε από τους αρχαίους Έλληνες, και έγινε γνωστή παντού. Σε αυτό το σημείο, μπορούμε να δείξουμε ταινίες μικρού μήκους σχετικά με την αρχαία Ελλάδα, δηλαδή να δούμε την Ακρόπολη, διάφορα σχολεία, να δούμε εικόνες με τους αρχαίους Έλληνες που κρατούν διάφορα όργανα, και πολλά άλλα. Καλό θα ήταν στο βίντεο να εμπεριέχονται κινούμενα σχέδια, ώστε να είναι πιο ευχάριστο και εύπεπτο για τα παιδιά. Έτσι, θα αποκτήσουν μία εικόνα σχετικά με εκείνη την εποχή. Επιπλέον, μπορούμε να αναθέσουμε και πάλι ρόλους και να δημιουργήσουμε μία μικρή παράσταση, ώστε να ανακεφαλαιώσουμε όσα μάθαμε με ένα δημιουργικό και ενδιαφέρον τρόπο. Θα μπορούσαμε δηλαδή να αναθέσουμε σε 9 παιδιά τον ρόλο των μουσών(όντας 9 οι μούσες) κρατώντας από ένα όργανο, και ο δάσκαλος να είναι ο Απόλλων, ο οποίος θα καθοδηγεί τις μούσες και θα δίνει τον ρυθμό. Όπως πάντα, οι ρόλοι θα περάσουν από όλα τα παιδιά.

Προτεινόμενο βίντεο που μπορούμε να προβάλλουμε στα παιδιά:
<https://bit.ly/2TvxfRO> .

Αυτό το μέρος της διδασκαλίας εξασφαλίζει γνώση σε μεγαλύτερο βάθος, όσον αφορά τα όργανα και τον ρυθμό. Επιπλέον προσφέρει πιο ευρείς γνώσεις και καλλιεργεί την δημιουργικότητα, την συνεργασία και την αντίληψη των παιδιών.

Μεσαίωνας και Βυζάντιο

Μεσαίωνας

Κατά τον Μεσαίωνα, εμφανίζεται η εκκλησία να επηρεάζει αρκετά πέρα από την πολιτική, και την μουσική διαπαιδαγώγηση. Η μουσική πλέον χωρίζεται σε δύο κατηγορίες, στην λαϊκή και την εκκλησιαστική. Η λαϊκή ακουγόταν συνήθως σε βασιλικές αυλές, από τροβαδούρους και τρουβέρους, για να διασκεδάσουν τους βασιλείς. Τα άσματα αυτά, αναφέρονταν από τον ιπποτισμό μέχρι και τον έρωτα. Γενικότερα αυτό το είδος μουσικής συνδεόταν με τις γιορτές, τα πανηγύρια και την διασκέδαση.

Από την άλλη, η εκκλησιαστική μουσική αφορούσε στην θρησκεία. Οι μουσικοί εκπαιδεύονταν ως ψάλτες, και η σύνθεση των κομματιών πραγματοποιούνταν στα μοναστήρια, και πολλές φορές από καλόγερους. Η μουσική τότε, παρέμενε μονοφωνική, δηλαδή βασιζόταν σε μία μόνο μελωδική γραμμή και σύντομα γεννήθηκε η ανάγκη αυτό να αλλάξει. Με τον εμπλουτισμό της μουσικής, δηλαδή την προσθήκη περισσότερων μελωδιών από μία, προέκυψε η πολυφωνική μουσική, η οποία πρόσδιδε μεγαλοπρέπεια. Στην πολυφωνία, στηρίχτηκε και η δυτικοευρωπαϊκή μουσική(Γρηγορέας, 2019).

Βυζάντιο

Παράλληλα, στην Ανατολή και μέσα στα πλαίσια της Βυζαντινής αυτοκρατορίας και πιο συγκεκριμένα στην Ανατολική Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία, αναπτύχθηκε η βυζαντινή μουσική, η οποία πήρε το όνομά της από το Βυζάντιο και αποτέλεσε μία μεταγενέστερη μορφή και εξέλιξη της αρχαίας ελληνικής μουσικής. Είχε δηλαδή ως βάση, ελληνικά κείμενα και μελωδίες. Έπειτα, γίνανε μεταφράσεις και σε άλλες γλώσσες όπως τα συριακά, ρουμανικά, κλπ.

Σημαντικό είναι να αναφερθεί πως η βυζαντινή μουσική γέννησε και τους ύμνους, με διάρκεια από την μεταβυζαντινή μουσική έως και το παρόν, οι οποίοι συντίθετο από τους «μελωδούς».

Χρονολογικά, αναφερόμαστε στην ίδρυση της Κωνσταντινούπολης(324μ.Χ) έως και την Άλωση της(1453 μ.Χ). Κατά το 1814-1815, επινοήθηκε μία μέθοδος η οποία θα ερχόταν να διευκολύνει και να απλοποιήσει τα πράγματα, ονομαζόμενη η «Νέα Μέθοδος». Η βυζαντινή μουσική και κυρίως, η ψαλτική της εκδοχή ευκολύνθηκε πολύ. Εφευρέτες αυτής της μεθόδου ήταν 3 σημαντικοί εκκλησιαστικοί μουσικοδιδάσκαλοι:

ο Αρχιεπίσκοπος Δυρραχίου Χρυσάνθος, ο Γρηγόριος Πρωτοψάλτης(Λευΐτης ο Βυζάντιος), και ο Χουρμούζιος ο Χαρτοφύλαξ (Σπυράκου, 2014; Παπαγεωργίου, 2019).

Όλες αυτές οι πολύ χρήσιμες πληροφορίες θα παρουσιαστούν με απλά λόγια στα παιδιά. Θα τους αναφέρουμε ότι παλαιότερα, η μουσική ήταν σαν αυτή που ακούμε όταν πηγαίνουμε στην εκκλησία τώρα και τραγουδούσαν οι ψάλτες, όπως τώρα. Επίσης, στις γιορτές οι άνθρωποι άκουγαν πιο διασκεδαστική μουσική, που ονομάζεται λαϊκή.

Αναγέννηση

Ήδη από το τέλος της εποχής του Μεσαίωνα, είχε δημιουργηθεί η ανάγκη για πολυφωνία στην μουσική, δηλαδή την ύπαρξη περισσότερων από μίας μελωδικής γραμμής. Αυτό πρόσφερε μεγαλοπρέπεια και μεγαλύτερο ενδιαφέρον στη μουσική. Κατά την Αναγέννηση, αυτή η επιθυμία και η προσπάθεια, έγιναν εντονότερες(Νιτσοτόλη, 2017).

Σε αυτό το σημείο αρκεί να εξηγήσουμε στα παιδιά ότι πλέον δεν τραγουδούσε ένας άνθρωπος αλλά περισσότεροι, ώστε να βγει ένα πιο όμορφο αποτέλεσμα.

Μπαρόκ=Ακανόνιστο Μαργαριτάρι

Αναφέρεται στο ευρωπαϊκό στυλ τέχνης, αρχιτεκτονικής και μουσικής. Η Μπαρόκ, ήταν το είδος της μουσικής το οποίο επέτρεπε στους ανθρώπους να απελευθερώνουν τα συναισθήματά τους και την ψυχική τους κατάσταση(χαρά, λύπη, αγάπη, κ.ο.κ.), άρα καλλιεργείται η συναισθηματική έκφραση. Ταυτόχρονα ξεκινούν να συντίθεται οι πρώτες όπερες. Άλλα νέα μουσικά είδη σύνθεσης ήταν το ορατόριο, οι χορευτικές σουίτες, τα μινουέτα και η καντάτα(Λοϊζου, 2010). Πολύ σημαντική είναι η δημιουργία των πρώτων οργάνων, του πρώτου πιάνου από τον Ιταλό κατασκευαστή μουσικών οργάνων, Μπαρτολομέο Κριστόφορι ντι Φραντσέσκο (Bartolomeo Cristofori di Francesco), γνωστός ως «ο εφευρέτης του πιάνου». Η ορχήστρα περιλάμβανε περίπου 40 μουσικούς. Τα πιο δημοφιλή όργανα εκείνης της εποχής, ανήκαν στην οικογένεια των εγχόρδων, με δοξάρι. Σημαντικό είναι να αναφερθεί το γεγονός ότι η εποχή του μπαρόκ, γέννησε και τα πρώτα ωδεία(Pollens, 2017;Τρυγούση, 2011).

Για την εποχή αυτή, αρκεί να εξηγήσουμε στα παιδιά πως πλέον οι άνθρωποι εκφράζονταν μέσα από την μουσική, και μοιράζονταν μεταξύ τους την χαρά, την λύπη και πολλά άλλα συναισθήματα. Μπορούμε σε αυτό το σημείο να ρωτήσουμε το κάθε παιδί τι του προκαλεί χαρά

και τι λύπη, ώστε να καταλάβουμε καλύτερα την ιδιοσυγκρασία τους και να μπορέσουμε να δουλέψουμε πιο στοχευμένα.

Προτεινόμενα βίντεο: <https://bit.ly/3jGIG4O> , <https://bit.ly/3qVJKSU> , <https://bit.ly/3AvVvUp>.

Κλασική μουσική

Η εποχή κατά την οποία έδρασαν 3 εκ των κορυφαίων συνθετών όλων των εποχών, Ο Μότσαρτ, ο Μπετόβεν, και ο Χάυντν. Αυτή την εποχή, δημιουργήθηκαν κομμάτια τα οποία ακούγονται, και θα ακούγονται για πάντα, είναι διαχρονικά. Διάφορα σπουδαία γεγονότα επηρέασαν την μουσική, και πρόσφεραν έμπνευση στους συνθέτες. Γεγονότα όπως η Γαλλική(1789-1799) και Βιομηχανική επανάσταση(1760-1860), και ο Διαφωτισμός(τέλη 17^{ου} αι. – αρχές 18^{ου} αι.) Τα νέα μουσικά είδη που δημιουργήθηκαν ήταν η συμφωνία, η σονάτα, και το κονσέρτο. Το πιάνο έρχεται να αντικαταστήσει το τέμπολο, χάρη στον πλούτο τόνων που μπορούσε να ηχήσει, δηλαδή εάν κάποιος ήθελε να παίζει χαμηλά(riano), ή πιο δυνατά(forte), το πιάνο του το επέτρεπε(Carlin, 2001).

Σε αυτό το κομμάτι, μπορούμε να παρουσιάσουμε στα παιδιά τους σπουδαίους αυτούς συνθέτες, και να ακούσουν μικρά τμήματα από πασίγνωστα κομμάτια τους. Επίσης, μπορούμε να τους μιλήσουμε αναλυτικότερα για το πιάνο, και φυσικά να τα βάλουμε να παίξουν σε αυτό ώστε να γευτούν την μαγεία του.

Προτεινόμενο βίντεο: <https://bit.ly/3xICTUX> .

Σύγχρονη μουσική

Χρονολογείται από το 1950 και μετά, όταν οι συνθέτες αφοσιώνονται περισσότερο στα λαϊκά άσματα και στη τζαζ. Η ανάπτυξη του πλουραλισμού έρχεται να καταργήσει τα σύνορα μεταξύ έντεχνης και ποπ μουσικής, και δημιουργείται μια ενότητα. Επιπλέον επινοείται η ηλεκτρονική μουσική, η ροκ, η ραπ, η έθνικ και πολλά άλλα είδη με τεράστιο κοινό έως και σήμερα(Πουτιός, 2009).

Εξηγούμε λοιπόν στα παιδιά, ότι νέα είδη μουσικής ξεκινούν να γεννιούνται, και τα ακούμε μέχρι σήμερα.

Τα παιδιά λοιπόν, έχουν λάβει πολλές χρήσιμες γνώσεις, και είμαστε ακόμα στην μέση του προγράμματός μας!

4ο Βήμα: Συνθέτες.

Έχουν υπάρξει σπουδαίοι συνθέτες ανά είδος και εποχή, παγκοσμίως αλλά σαφώς και η Ελλάδα έχει γεννήσει τεράστια ταλέντα. Σε αυτό το σημείο αρκεί να αναφέρουμε κάποια ονόματα δημοφιλών συνθετών για να μην κουράσουμε τα παιδιά με βιογραφικές πληροφορίες, οι οποίες σε αυτή τη φάση τους είναι αχρείαστες. Ξεκινώντας από την Ελλάδα, σαφώς θα αναφέρουμε τα παρακάτω ονόματα: Νίκος Σκαλκώτας, Δημήτρης Μητρόπουλος, Θεόφραστος Σακελλαρίδης, Μάνος Χατζιδάκις, Μίκης Θεοδωράκης, Μάνος Λοΐζος, Γιώργος Ζαμπέτας, Βασίλης Τσιτσάνης, Σταύρος Ξαρχάκος. Όλα αυτά τα ονόματα, ανήκουν σε ανθρώπους οι οποίοι ανέπτυξαν και εξέλιξαν την μουσική. Φυσικά, δεν είναι μόνο αυτές οι προσωπικότητες. Πρόκειται για συνθέτες οι οποίοι έχουν δημιουργήσει μουσική παγκόσμιας εμβέλειας, διαχρονική μουσική η οποία πάντα θα ακούγεται. Η συμβολή τους είναι ανεκτίμητη (Στρόφαλης, et all., 2011).

Εκτός από τα σύνορα της Ελλάδας, γεννήθηκαν σε όλο τον κόσμο συνθέτες τεράστιας απήχησης. Τα κομμάτια τους δεν θα ξεχαστούν και εξαλειφθούν ποτέ, γιατί διαθέτουν κάτι μοναδικό, το οποίο όλο και ανέβασε τον πήχη υψηλότερα μεταξύ των μουσικών διανοιών. Κάποιοι διεθνείς σπουδαίοι συνθέτες είναι ο Λούντβιχ Βαν Μπετόβεν, Βόλφγκανγκ Αμαντέους Μότσαρτ, Γιόχαν Σεμπάστιαν Μπαχ, και Φρεντερίκ Σοπέν. Και πάλι αναφέρουμε κάποιους από τους σπουδαιότερους συνθέτες, υπάρχουν πάρα πολλοί ακόμα (GONE; Spitta, 1992; Persson, et all., 2005).

Προτεινόμενα βίντεο: <https://bit.ly/36hpy4h>, <https://bit.ly/3hX9t9x>, <https://bit.ly/3dRdIC1>.

5ο Βήμα: Μαέστρος/Ορχήστρα/Όργανα ορχήστρας

Ο ρόλος του μαέστρου.

Όπως ο ρόλος του δασκάλου είναι καθοριστικός για την διεξαγωγή του μαθήματος, έτσι και ο ρόλος του μαέστρου είναι καταλυτικής σημασίας για μία ορχήστρα. Βέβαια, ο μαέστρος κατά την διάρκεια των προβών, είναι ο δάσκαλος γιατί καθοδηγεί τους υπόλοιπους, τους λύνει απορίες, τους μαθαίνει, και είναι αυτός ο οποίος έχει βαθιά γνώση των πραγμάτων (Carnicer, et all., 2015).

Ας μιλήσουμε πρώτα για κάποια χαρακτηριστικά τα οποία θα πρέπει να διέπουν την υπόσταση ενός μαέστρου/αρχιμουσικού. Κάποια από αυτά είναι:

- ενθουσιασμός,
- έμπνευση,
- εκφραστικότητα,

- + ικανότητα ηγεσίας και καθοδήγησης των πολλών και διαφορετικών οργάνων,
- + αγάπη για το αντικείμενο,
- + πειθαρχία,
- + επικοινωνία,
- + πρωτοβουλία,
- + ομαδικότητα,
- + ευελιξία και σεμνότητα.

Πέρα από αυτά, ένας μαέστρος θα πρέπει:

- + να γνωρίζει άψογα ένα ή παραπάνω όργανα(συνήθως το πιάνο είναι η βάση και το πρώτο όργανο που μαθαίνει κάποιος),
- + να έχει τέλεια ακοή και μουσικό αυτί,
- + να γνωρίζει μουσική ιστορία και θεωρία, μουσική ανάλυση και ιστορία μορφολογίας, φωνητική, αντίστιξη, μουσική δωματίου, και γενικά να έχει πάρα πολλές γνώσεις και πιστοποιητικά.

Ο μαέστρος, μέσω των κινήσεών του, συνεννοείται με τους μουσικούς της ορχήστρας σιωπηλά, κωδικοποιώντας τα μηνύματά του, και οι μουσικοί αποκωδικοποιώντας τα. Είναι δηλαδή ο «μεσολαβητής» μεταξύ ορχήστρας-κοινού. Ένας μαέστρος, μπορεί να δώσει πληροφορίες ή να παρουσιάσει αναλυτικότερα ένα έργο που θα εκτελεστεί(Carnicer, et all., 2015).

Ο μαέστρος παλαιότερα.

Ήταν όμως πάντα έτσι τα πράγματα; Ποιος πραγματοποιούσε παλιά τον ρόλο του αρχιμουσικού;

Η αλήθεια είναι πως από τον Μεσαίωνα, οι κινήσεις των χεριών ήταν αυτές που καθοδηγούσαν την ορχήστρα. Στην εκκλησία μάλιστα, ο μαέστρος συνήθιζε να κρατάει και ένα κομμάτι ξύλο σαν μαπακέτα, και να δίνει τον ρυθμό. Όμως, ο μαέστρος ήταν κάποιος ο οποίος γνώριζε άριστα ένα όργανο και συνήθως ήταν βιολιστής και έδινε τον ρυθμό με το δοξάρι(το δοξάρι είναι φτιαγμένο από τρίχες της ουράς του αλόγου). Υπήρχαν περιπτώσεις όπου η ύπαρξη 2 μαέστρων ήταν απαραίτητη, και αναφερόμαστε στην όπερα όπου ο ένας μαέστρος ήταν στα όργανα της ορχήστρας και ο δεύτερος διηύθυνε τους τραγουδιστές(Kυρλής, 2006).

Κατά τον 19^ο αιώνα όμως, εμφανίστηκε έντονα η ανάγκη για έναν αφοσιωμένο μαέστρο, ο οποίος θα ασχολούνταν μόνο με την διεύθυνση της ορχήστρας. Αυτό προέκυψε διότι τα όργανα και οι μουσικοί πλήθαιναν, και τα πράγματα ήταν πιο

απαιτητικά. Ο μαέστρος χρησιμοποιούσε μία μπαγκέτα ώστε να είναι ορατές οι κινήσεις του στο σύνολο των μουσικών(Κυρλής, 2006).

Σχετικά με τον μαέστρο αρκεί να εξηγήσουμε στα παιδιά ότι πρόκειται για κάποιον ο οποίος ξέρει πάρα πολλά πράγματα σχετικά με την μουσική και για αυτό είναι ο αρχηγός μιας μουσικής ομάδας και όταν πηγαίνουμε να ακούσουμε μια ορχήστρα, όλα αυτά τα όργανα που βλέπουμε εκεί, ακολουθούν τις οδηγίες του!

Επιπλέον, μέσα στην τάξη μπορούμε να παίξουμε ρόλους όπου ένας θα είναι ο μαέστρος, και τα υπόλοιπα παιδιά θα κρατούν από ένα οργανάκι και ο μαέστρος μέσω των κινήσεών του θα δίνει τον ρυθμό. Φυσικά, επειδή είναι πολύ νωρίς να αντιληφθούν σε βάθος τα παιδιά τον σπουδαίο ρόλο του μαέστρου, αυτό θα γίνει ώστε να πλησιάσουν λίγο την υπόστασή του, και να πάρουν μια πρώτη γεύση.

Προτεινόμενο βίντεο: <https://bit.ly/3ickd3A> .

Επίσης, ένα πολύ ενδιαφέρον βίντεο που μπορούμε να δούμε και να αντιληφθούμε καλύτερα τον ρόλο του μαέστρου, είναι αυτό: <https://bit.ly/36zptJh> , μία συνέντευξη του Μίλτου Λογιάδη, σπουδαίου Έλληνα μαέστρου.

Συμφωνική ορχήστρα και όργανα ορχήστρας.

Πολλά όργανα και διαφορετικά, ενώνονται μεταξύ τους με δεσμά τα οποία ονομάζονται νότες, και δημιουργούν υπέροχες, αρμονικές και μαγευτικές μελωδίες, οι οποίες απαρτίζουν σπουδαία έργα(συμφωνική μουσική ή όπερα). Τα όργανα παίζονται από μουσικούς που γνωρίζουν άψογα και σε βάθος το εκάστοτε όργανο που κρατούν και ηχεί στα χέρια τους.

Στην ανάπτυξη της ορχήστρας, δηλαδή την συμμετοχή περισσότερων μουσικών οργάνων καθώς και στην αυστηρότερη δομή τους, οδήγησαν η ανάπτυξη και βελτίωση της οργανικής μουσικής και φυσικά η όπερα.

Όσον αφορά τα συμμετέχοντα όργανα, διαμορφώνονται στις εξής κατηγορίες:

- ✚ Τα έγχορδα όργανα: Βιολιά, Βιόλες, Βιολοντσέλλα, Κόντρα-μπάσα.
- ✚ Τα ξύλινα πνευστά: Φλάουτο, Πίκολο, Κλαρινέτο, Μπάσο κλαρινέτο, Σαξόφωνο(παρότι χάλκινο, παίζει με τα ξύλινα), Όμποε, Αγγλικό κόρνο, Φαγκότο.
- ✚ Τα χάλκινα πνευστά: Τρομπέτες, Κόρνα, Τρομπόνια, Τούμπα.

- ✚ Τα κρουστά όργανα: Τύμπανο, Κύμβαλα ή πιάτα, Ξυλόφωνο, Γκραν κάσα, Τρίγωνο.

Όλα αυτά τα υπέροχα όργανα, όπου το καθένα είναι μοναδικό και ηχεί διαφορετικά, χαρίζοντας κάτι ξεχωριστό στο εκάστοτε έργο, και εκφράζοντας την δική του υπόσταση και φύση, ακολουθούν συγκεκριμένες διατάξεις στο χώρο. Τα έγχορδα είναι πρώτα, έπειτα ακολουθούν τα ξύλινα πνευστά σε συνδυασμό με τα χάλκινα, μετά τα κρουστά και ανά περίπτωση μπορεί να συμμετέχουν κι άλλου είδους όργανα όπως
Οι μουσικοί είναι συνήθως 50 περίπου, ενώ σε άλλες περιπτώσεις είναι σχεδόν 100, και εκεί μιλάμε για πραγματικά μεγάλες ορχήστρες που χαρίζουν υπερθεάματα στο μουσικόφιλο κοινό.

Προτεινόμενο βίντεο: <https://bit.ly/3em9oex>

Προτεινόμενα βίντεο:

- ✚ Έγχορδα: <https://bit.ly/3ibj2S8> .
- ✚ Χάλκινα Πνευστά: <https://bit.ly/3eoggI2> .
- ✚ Ξύλινα Πνευστά: <https://bit.ly/3ekqDwF> .
- ✚ Κρουστά: <https://bit.ly/3wGleGs> .

6° Βήμα: Πολιτιστικά κέντρα και χώροι εκδηλώσεων-Επίσκεψη

Η Ελλάδα είναι μια χώρα με σπουδαία ιστορία και πολιτισμό, και ταυτόχρονα εκσυγχρονισμένη ώστε να ανταποκρίνεται στις πολιτιστικές ανάγκες και να μεριμνά για αυτές, έχοντας δημιουργήσει και διαμορφώσει μοναδικούς και ξεχωριστούς χώρους. Στους χώρους αυτούς, λαμβάνουν χώρα διάφορες εκδηλώσεις όπως παραστάσεις, χοροί, μουσικές παραστάσεις και συναυλίες και πολλά άλλα. Οι δημοφιλέστεροι χώροι βρίσκονται στην Αθήνα και είναι οι παρακάτω:

- ✚ Το Μέγαρο Μουσικής Αθηνών,
- ✚ Η Τεχνόπολις,
- ✚ Το Εθνικό θέατρο,
- ✚ Το Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος όπου εκεί βρίσκεται και η υπέροχη Λυρική Σκηνή,
- ✚ Η Στέγη Γραμμάτων και Τεχνών
- ✚ Το Βεάκειο θέατρο,
- ✚ Η Επίδαυρος,
- ✚ Το Ηρώδειο και πολλά άλλα.

Σε περίπτωση που συμφωνήσουν οι κηδεμόνες των παιδιών, θα μπορούσαμε να οργανώσουμε μερικές επισκέψεις σε κάποιους από αυτούς τους χώρους και εφόσον τα παιδιά πλέον είναι γνώστες πολλών πραγμάτων, καθώς και της συμφωνικής ορχήστρας και των οργάνων που την απαρτίζουν, θα ήταν πολύ καλή ιδέα να πάμε να τα γνωρίσουν από κοντά.

7ο Βήμα: Κατασκευή οργάνων – Παρουσίαση

Εφόσον φτάνουμε προς το τέλος του προγράμματός μας, και πλέον τα παιδιά μας είναι πιο μεγάλα και γνωρίζουν τα όργανα, θα προσπαθήσουμε να κάνουμε κάτι πολύ δημιουργικό και ενδιαφέρον, να κατασκευάσουμε κάποια όργανα και έπειτα να τα παρουσιάσουμε στους γονείς δημιουργώντας μία μικρή έκθεση στην τάξη.

Τα όργανα που θα κατασκευάσουν τα παιδιά είναι:

- Ντέφι,
- Κιθάρα,
- Μαράκα,
- Τυμπανάκι.

Οι τρόποι που θα εφαρμοστούν είναι πολύ απλοί, όπως επίσης και τα υλικά!

- Ντέφι.

Για την κατασκευή του ντεφιού θα χρειαστούμε 2 πιατάκια πλαστικά, δέκα κουδουνάκια, ένα περφορατέρ και κορδελάκια. Ξεκινάμε τοποθετώντας τα 2 πιάτα κολλητά το ένα πάνω στο άλλο. Η δασκάλα με ένα μαρκαδόρο θα σχεδιάσει τα σημεία όπου θα πρέπει να γίνουν οι τρύπες ώστε να περάσουμε τα κουδουνάκια και τα κορδελάκια. Έπειτα τα παιδιά θα ανοίξουν τις τρύπες και θα περνάνε σε μία τρύπα ένα κορδελάκι χωρίς κουδουνάκια, και στην επόμενη με κουδουνάκια εναλλάξ. Οι κορδέλες θα είναι σε διάφορα χρώματα! Περνώντας τις, θα τις κάνουμε ένα κόμπο για να μην φύγουν. Και έτσι το ντέφι μας είναι έτοιμο και ηχεί κουνώντας το!

- Μαράκα.

Η κατασκευή της μαράκας είναι η πιο εύκολη! Θα χρειαστούμε μόνο ένα δοχείο, πχ ένα πλαστικό μπουκάλι με το καπάκι του, ή μπορούμε να φτιάξουμε εμείς ένα δοχείο. Σε αυτή την περίπτωση μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε τον χάρτινο κύλινδρο από το χαρτί υγείας, καλύπτοντας τις 2 πλευρές του με χαρτόνι. Στο εσωτερικό, θα ρίξουμε πολλές χάντρες. Αυτό θα γίνει και στην περίπτωση του μπουκαλιού όπου μάλιστα οι

χάντρες θα φαίνονται από το διαφανές μπουκάλι, και αν είναι χρωματιστές το αποτέλεσμα θα είναι ακόμα πιο όμορφο και καλαίσθητο. Αφού λοιπόν τοποθετήσουμε τις χάντρες στο δοχείο και καλύψουμε οποιοδήποτε άνοιγμα, τότε η μαράκα μας είναι έτοιμη να αποδώσει τον ήχο της!

Τυμπανάκι.

Για να κατασκευάσουμε ένα τυμπανάκι, θα χρειαστούμε ένα τενεκεδάκι ή κουτάκι, ένα μπαλόني, ένα ψαλίδι και 2 μολύβια. Αρχικά κόβουμε το μπαλόني και κρατάμε το κάτω μέρος, δηλαδή όχι το σημείο που φυσάμε, το άλλο. Με αυτό, καλύπτουμε το εκάστοτε δοχείο και το σταθεροποιούμε με cellotape για να μην φύγει, σαν να του βάζουμε ένα καπάκι δηλαδή. Με πολύ απλό και εύκολο τρόπο το τυμπανάκι μας είναι έτοιμο να ακουστεί, με την βοήθεια των μολυβιών τα οποία τα χρησιμοποιούμε ως μπαγκέτες.

Κιθάρα.

Το τελευταίο μας όργανο είναι η κιθάρα, όπου πρόκειται για μία επίσης πολύ εύκολη κατασκευή. Για την κατασκευή αυτή θα χρειαστούμε και πάλι ένα δοχείο, και λαστιχάκια μπεζ. Το μόνο που έχουμε να κάνουμε είναι να τοποθετήσουμε τα λαστιχάκια στην επιφάνεια του ανοίγματος του δοχείου, από την μία άκρη στην άλλη. Με αυτό τον τρόπο, έχουμε δημιουργήσει τις χορδές μας και είμαστε έτοιμοι να παίζουμε κιθάρα!

Είμαστε λοιπόν στο σημείο που έχουμε φτιάξει την δική μας «ορχήστρα», και τα παιδιά είναι πολύ ενθουσιασμένα! Εφόσον έχουμε τα όργανα, έχουμε και πολλές γνώσεις, θα ήταν καλή ιδέα να κάνουμε μια μικρή εκδήλωση. Μπορούμε να δημιουργήσουμε μία απλή και βατή μελωδία μικρού μήκους, και να μοιράσουμε στα παιδιά τα όργανα που έφτιαξαν. Με την συνοδεία πιάνου από την δασκάλα και με κάποιο παιδί στον ρόλο του μαέστρου, θα φτιάξουμε την δική μας συναυλία, και θα είμαστε όλοι χαρούμενοι και ενθουσιασμένοι!

3.3 Στόχος της Έρευνας

Ο στόχος της έρευνας είναι η μελέτη του χώρου της εκμάθησης της μουσικής προπαιδείας, η ένταξη στοιχείων παιχνιδοποίησης, και η πιθανή εισαγωγή της σε χώρους δια βίου μάθησης όπως οι σύγχρονες βιβλιοθήκες.

3.4 Συγκρότηση Δείγματος & Συλλογή Δεδομένων

Σε αυτό το κεφάλαιο θα παρουσιάσουμε 14 ερωτήσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν ώστε να συλλέξουμε γνώμες και πληροφορίες για διάφορες πτυχές της μουσικής διαπαιδαγώγησης. Οι ερωτήσεις αυτές απαντήθηκαν από ανθρώπους του μουσικού χώρου.

3.4.1 Ερωτήσεις

- ❖ Ποια πιστεύετε ότι είναι τα οφέλη της μουσικής προπαιδείας;
- ❖ Πόσο πιστεύετε ότι χρησιμεύουν τα διάφορα συστήματα μουσικής προπαιδείας;
- ❖ Ποια η σημασία της ένταξης στοιχείων παιχνιδιού(παιχνιδοποίηση)στη μουσική προπαιδεία;
- ❖ Τα μαθήματα μουσικής προπαιδείας υλοποιούνται ομαδικά. Η δημιουργία ηλικιακών ομάδων, πόσο απαραίτητη είναι;
- ❖ Πόσο χρήσιμος είναι ο συνδυασμός μουσικής, τραγουδιού και κίνησης(μουσικοκινητική αγωγή);
- ❖ Α)Πως εμπνέεται ο κάθε εκπαιδευτικός από το εκάστοτε έμπνηχο υλικό, δηλαδή τα παιδιά; Επηρεάζει αυτό την τροπή και εξέλιξη του μαθήματος;
Β) Πιστεύετε ότι υπάρχουν χαρισματικά/ταλαντούχα παιδιά;
Γ) Πόσο βοηθάει το μουσικό αυτί;
- ❖ Πόσο και με ποιο τρόπο έχει επηρεάσει το διαδίκτυο και η εξέλιξη της τεχνολογίας, την μουσική προπαιδεία και γενικότερα την μουσική διαπαιδαγώγηση;
- ❖ Πόσο σπουδαίος είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού/εμπνηχωτή και τι προσόντα και δεξιότητες θεωρείτε ότι πρέπει να διέπουν την ιδιοσυγκρασία του;
- ❖ Σύμφωνα με την εμπειρία σας, υπάρχουν οικογένειες που αν και δεν έχουν σχέση με την μουσική, ωθούν τα παιδιά τους σε μαθήματα μουσικής προπαιδείας;
- ❖ Συνήθως επιλέγουμε το μάθημα να οδηγεί σε ένα «ανοιχτό» μάθημα μία παράσταση στο τέλος της χρονιάς. Πόσο σημαντική είναι η έκθεση των παιδιών στο κοινό; Τι αποκομίζουν από αυτή την εμπειρία;
- ❖ Ποια τα οφέλη της μουσικής προπαιδείας, και γενικά της ενασχόλησης με την μουσική, σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες(πχ διάσπαση προσοχής,

δυσλεξία, κ.α.) ; Μπορεί η μουσική να τα επηρεάσει θετικά και αν ναι, σε τι βαθμό;

- ❖ Πόσο και με ποιο τρόπο, επηρέασε η ύπαρξη του COVID-19, την μουσική διαπαιδαγώγηση; Υπήρξε ανταπόκριση και προθυμία, παρά τις αντίξοες συνθήκες μαθημάτων;
- ❖ Αν και πώς θα μπορούσε η μουσική προπαιδεία να γίνει μάθημα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, και αν ναι, ποια βήματα θα έπρεπε να ακολουθηθούν;
- ❖ Πόσο επηρεάζει την ζωή και την διαμόρφωση του χαρακτήρα του ανθρώπου, η ενασχόλησή του με τα μονοπάτια της μουσικής;

Μόλις παρουσιάσαμε τις 14 ερωτήσεις τις οποίες συνθέσαμε και οι οποίες διαμοιράστηκαν στους μουσικούς μας. Παρακάτω θα δούμε τις απαντήσεις που έδωσε ο καθένας.

3.4.2 Απαντήσεις

Συμμετέχουσα 1 – Καθηγήτρια πιάνου

- ❖ «Η μουσική προπαιδεία είναι η διδασκαλία της μουσικής μέσα από το παιχνίδι και τη βιωματική μάθηση. Βοηθά τα παιδιά να αποκτούν την ικανότητα να ακούν και να τραγουδούν σωστά παίζοντας με άλλα παιδιά. Έτσι, καλλιεργούν τη συνεργασία και την ομαδικότητα. Αναπτύσσουν την ενσυναίσθηση και το σεβασμό. Γνωρίζουν τις μουσικές άλλων λαών, την έντεχνη μουσική και τα όργανα. Όλο αυτό βοηθά στην ανάπτυξη της νοημοσύνης, στην αύξηση του iq και στη βελτίωση της σχολικής επίδοσης. Επομένως, με διασκεδαστικούς και ψυχαγωγικούς τρόπους τα παιδιά αγαπούν τη μουσική»!
- ❖ «Τα συστήματα μουσικής προπαιδείας όπως το Kodaly, το Orff, το Dalcroze, κλπ βασίζονται κυρίως στη βιωματική προσέγγιση της μουσικής μέσω του παιχνιδιού, στη διδασκαλία τραγουδιών και τον αυτοσχεδιασμό με τη χρήση μουσικών οργάνων. Βοηθούν στην ανάπτυξη βασικών μουσικών δεξιοτήτων των παιδιών όπως ο ρυθμός, η κίνηση, η ακουστική τους αντίληψη και η

μύηση στον κόσμο της μουσικής σημειογραφίας. Επίσης η επαφή και το δέσιμο με την ομάδα βοηθούν στην κοινωνικοποίηση και στην ελεύθερη έκφραση».

- ❖ «Η ένταξη στοιχείων παιχνιδιού στη μουσική προπαιδεία βοηθούν τα παιδιά να έρθουν σε επαφή με τη μουσική με ένα πιο προσιτό και ψυχαγωγικό τρόπο. Έτσι μαθαίνουν διασκεδάζοντας».
- ❖ «Η ομαδικότητα όπως αναφέρθηκε και παραπάνω βοηθά στην κοινωνικοποίηση. Κάθε ηλικία έχει διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες κι έτσι ο διαχωρισμός των ηλικιών βοηθά στην καλύτερη προσέγγιση και επικοινωνία μεταξύ των μελών της ομάδας. Μαθαίνουν να σέβονται, να περιμένουν υπομονετικά τη σειρά τους, να συνεργάζονται, να δημιουργούν και να αυτοσχεδιάζουν παρατηρώντας τους συμμαθητές-συνομήλικους τους».
- ❖ «Το τραγούδι και η κίνηση είναι «εργαλεία» που συμβάλλουν στην καλύτερη επαφή και κατανόηση της μουσικής, άρα άρρηκτα συνδεδεμένα με τη μουσική. Και στα δυο τα παιδιά χρησιμοποιούν το σώμα τους και τους βοηθούν να εξοικειωθούν με αυτό και να εκφραστούν ...μουσικά. Όλα αυτά μεταξύ τους, συνθέτουν τον όρο «μουσικοκινητική αγωγή».
- ❖ **A.** «Τα παιδιά ενίοτε μπορεί να εμπνέουν, να επηρεάζουν και να παρασύρουν τον εκπαιδευτικό ο οποίος εφευρίσκει τρόπους διδασκαλίας σύμφωνα με την ομάδα. Αυτοσχεδιάζοντας όλοι μαζί, γεννιούνται νέες ιδέες και όλα αυτά επηρεάζουν την τροπή και την εξέλιξη του μαθήματος».
- B.** «Υπάρχουν σίγουρα παιδιά με ανεπτυγμένες ικανότητες και δεξιότητες που αποδίδουν περισσότερο από άλλα παιδιά της ηλικίας τους. Αυτό μπορεί να οφείλεται στην κληρονομικότητα, στην αναπτυξιακή τους πορεία, στα ερεθίσματα από την οικογένεια κλπ. Ο ικανός εκπαιδευτικός που θα το αντιληφθεί έγκαιρα, μπορεί να καλλιεργήσει το ταλέντο τους, να το απογειώσει και να εξελιχτούν σε μεγάλους καλλιτέχνες ή επιτυχημένους επιστήμονες»!

Γ. «Όταν ακολουθούμε το ρυθμό ενός τραγουδιού και αναγνωρίζουμε τις διαφορετικές νότες σε μια μελωδία αυτό λέγεται «μουσικό αυτί». Η μουσική ακοή μπορεί να υφίσταται από τη γέννηση η μπορεί και να αναπτυχθεί ως αποτέλεσμα πολλών ετών σκληρής δουλειάς. Είναι σίγουρα ένα θετικό εφόδιο για τη διδασκαλία της μουσικής με την προϋπόθεση ότι θα χρησιμοποιηθεί σωστά από τον εκπαιδευτικό ο οποίος θα επιμένει στην ανάγνωση της παρτιτούρας και όχι στην εκτέλεση με μόνη τη χρήση του αυτιού».

- ❖ «Το διαδίκτυο είναι πλούσιο σε άρθρα, πληροφορίες, οπτικό και ακουστικό υλικό. Μπορούμε να αναζητήσουμε και να μοιραστούμε ιδέες, παιχνίδια, μουσικές, τρόπους διδασκαλίας από όλα τα μήκη και τα πλάτη της γης. Στην περίοδο της πανδημίας αποδείχτηκε χρήσιμο εργαλείο για μαθήματα εξ αποστάσεως. Με τον τρόπο αυτό, οι μαθητές δεν έχασαν την επαφή τους με τη μουσική, το δάσκαλο και τους συμμαθητές-φίλους τους. Η σωστή χρήση του διαδικτύου αναβαθμίζει τον τρόπο επικοινωνίας μας, τη γνώση μας και το βιοτικό επίπεδο του σύγχρονου ανθρώπου».
- ❖ «Ο εκπαιδευτής-εμπυχωτής πρέπει να είναι επιστημονικά καταρτισμένος και εκτός από τα τυπικά προσόντα(διπλώματα) να διαθέτει γνώσεις και εμπειρία. Απαραίτητο προσόν η αγάπη για τη μουσική και για το παιδί. Πρέπει να είναι ευέλικτος, να αυτοσχεδιάζει σύμφωνα με το έμπυχο υλικό και τη διάθεση της ομάδας, να είναι γαλήνιος, χαλαρός, να δίνει στα παιδιά την αίσθηση ασφάλειας και εμπιστοσύνης. Με τη βοήθειά του και τη σωστή καθοδήγηση τα παιδιά να απελευθερώνονται και να δημιουργούν. Να αποτελεί το ιδανικό πρότυπο»!
- ❖ «Ευτυχώς υπάρχουν οικογένειες που οδηγούν τα παιδιά τους στη μουσική, τα γράφουν στο ωδείο χωρίς απαραίτητα να έχουν οι ίδιοι μουσική παιδεία. Οι έξυπνοι γονείς μαθαίνουν στα παιδιά τους μουσική και απολαμβάνουν τα οφέλη που προσφέρει η μακροχρόνια ενασχόληση με τη μουσική στην οποία θετικά οδηγεί η μουσική προπαιδεία».

- ❖ «Το ανοιχτό μάθημα στους γονείς και η παράσταση στο τέλος της χρονιάς είναι το μεγαλύτερο «σχολείο» για τα παιδιά. Η έκθεση στο κοινό και η εμπειρία της σκηνης(επιβράβευση-χειροκρότημα)τα γεμίζουν με αυτοεκτίμηση, ικανοποίηση, σιγουριά και αυτοπεποίθηση που είναι εφόδια απαραίτητα για τη ζωή. Έτσι, νικούν τους φόβους τους, μαθαίνουν να ρισκάρουν και τολμούν να ανοίξουν τα «φτερά» τους όταν χρειαστεί».

- ❖ «Τα οφέλη της μουσικής σε παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες έχει αποδειχτεί ότι είναι τεράστια. Η σοβαρή σπουδή της μουσικής βοηθάει στη μνήμη, στη συγκέντρωση, στην ανάπτυξη της νοημοσύνης και στη διέγερση του εγκεφάλου. Βοηθά τα παιδιά να αποκτήσουν αυτοεκτίμηση και να καταπολεμήσουν τους φόβους και τα άγχη τους. Με τη μουσική μειώνονται τα αρνητικά συναισθήματα και βελτιώνεται η διάθεση τους. Αποκτούν σωστότερη αντίληψη του χώρου και του χρόνου. Γίνονται πιο οργανωτικά και αποκτούν σωστή συμπεριφορά. Μέθοδοι μουσικοθεραπείας βοηθούν στην ομιλία, στην κίνηση και στην έκφραση ενώ παράλληλα επηρεάζουν θετικά την υγεία των «ξεχωριστών» παιδιών».

- ❖ «Η πανδημία άλλαξε τη ζωή μας και τις συνήθειες μας αλλά δημιούργησε και νέες μεθόδους διδασκαλίας. Εκπαιδευτικοί και μαθητές προσαρμόστηκαν σε νέα δεδομένα και με τη βοήθεια της τεχνολογίας συνεχίστηκε η μουσική διαπαιδαγώγηση. Ευτυχώς υπήρξε θετική ανταπόκριση από την πλειοψηφία των γονέων και των μαθητών και το τηλεμάθημα έδωσε άλλον αέρα παρόλες τις δυσκολίες, σε όσους το αποδέχτηκαν και προσαρμόστηκαν σε αυτό. Τα παιδιά που κλήθηκαν να δοκιμαστούν και στην εξ αποστάσεως διδασκαλία, αποδείχτηκαν ωριμότερα και ευτυχώς με θετικά αποτελέσματα».

- ❖ «Απαραίτητο μάθημα σε όλα τα νηπιαγωγεία, δημόσια και ιδιωτικά, θα έπρεπε να είναι η μουσική προπαιδεία. Όσον αφορά στη πρωτοβάθμια εκπαίδευση, θα έπρεπε να διευρυνθεί το φάσμα της μουσικής προπαιδείας, ανεπτυγμένο και προσαρμοσμένο σε κάθε ηλικία. Το υπουργείο να προσαρμόσει τη μουσική στο ωρολόγιο πρόγραμμα του σχολείου προσθέτοντας επιπλέον ώρες προσλαμβάνοντας εξειδικευμένο προσωπικό

ούτως ώστε να έχουν τη δυνατότητα όλοι οι μαθητές να έρχονται σε επαφή με τη γνώση της μουσικής και όχι μόνο όσοι φοιτούν σε μουσικά σχολεία ή στα ωδεία».

- ❖ «Η μουσική είναι η ζωή μας. Είναι παντού, μας ταξιδεύει, μας χαλαρώνει, μειώνει το άγχος και την πίεση της καθημερινότητας. Φέρνει κοντά τους λαούς, μας μαθαίνει ιστορία για άλλους πολιτισμούς, μας βοηθάει να επικοινωνούμε. Η ενασχόληση με τη μουσική εκτός από όλα τα οφέλη που αναφέρθηκαν πιο πάνω, μας χαρίζει καλλιέργεια νου και ψυχής».

Συμμετέχουσα 2-Καθηγήτρια πιάνου/Μαέστρος

- ❖ «Το παιδί μαθαίνει να διατηρεί την προσοχή του για περισσότερη ώρα, αφού τα μουσικά όργανα (Orff) είναι περισσότερο ελκυστικά και εύχρηστα για τα παιδιά. Επιπλέον αποκτά κοινωνικές δεξιότητες πολύ πιο εύκολα και φυσικά, όπως το να περιμένει την σειρά του, να εκφράζεται στους γύρω και να επικοινωνεί».
- ❖ «Χρησιμοποιούν με 2 τρόπους, πρώτον στην εκμάθηση ενός οργάνου και δεύτερον στην ψυχοσυναισθηματική ωρίμανση του παιδιού».
- ❖ «Όταν η διδασκαλία γίνεται με παιγνιώδη μορφή, η γνώση προσφέρεται και αποκτάται αβίαστα από τα παιδιά διότι το παιχνίδι αποτελεί κάτι φυσικό για αυτά. Συνεπώς η παιγνιοποίηση στοχεύει στο να μάθουν τα παιδιά χωρίς πίεση».
- ❖ «Είναι απαραίτητη διότι σε κάθε ηλικιακή ομάδα το παιδί έχει αποκτήσει και αναπτύξει ήδη διαφορετικές κοινωνικές δεξιότητες».
- ❖ «Ο συνδυασμός αυτός είναι ιδιαίτερα χρήσιμος. Το παιδί μαθαίνει σιγά σιγά να συντονίζει και να συνδυάζει αυτά τα 3 στοιχεία και να δημιουργεί».
- ❖ Α.« Ο κάθε παιδαγωγός-εμπνευστής μπορεί να εμπνευστεί από το εκάστοτε έμπυχο υλικό μέσα από τις ιδέες και την φαντασία των παιδιών».
Β.« Είναι σίγουρο ότι υπάρχουν παιδιά τα οποία είναι ταλαντούχα σε κάποιο τομέα, έτσι κάποια και στη μουσική. Φυσικά η εξάσκηση είναι το κυριότερο».
Γ. «Το μουσικό αντί βοηθάει αρκετά αλλά μέχρι ένα σημείο. Από ένα σημείο και μετά χρειάζεται υπομονή, επιμονή και κυρίως αγάπη για αυτό που κάνουμε».

- ❖ «Την έχει επηρεάσει αρκετά. Θετικά και αρνητικά. Εξαρτάται από τον τρόπο που χρησιμοποιείς την τεχνολογία. Πχ βοηθάει στο να βρίσκεις παρτιτούρες διαφόρων καλλιτεχνών. Δυστυχώς η μουσική προπαιδεία και γενικότερα η μουσική είναι κάτι που μπορεί να διδαχθεί καλύτερα με έναν ζωντανό δάσκαλο»!
- ❖ «Είναι πολύ σπουδαίος. Αυτός κινεί τα νήματα. Ο δάσκαλος πρέπει να είναι ευχάριστος, γελαστός, με κατανόηση υπομονή και θεατρικότητα»!
- ❖ «Ναι, υπάρχουν, προσωπικά γνωρίζω πάρα πολλές. Οι συγκεκριμένες οικογένειες γνωρίζουν πολύ καλά τα οφέλη για αυτό και ωθούν τα παιδιά τους στη μουσική».
- ❖ «Είναι εξαιρετικά σημαντική. Τα παιδιά εκφράζουν και παρουσιάζουν τους εαυτούς τους, τις γνώσεις τους, και τα βοηθάει να αποκτήσουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση».
- ❖ «Μπορεί να τα βοηθήσει και να τα επηρεάσει θετικά στην διατήρηση προσοχής και αυτοελέγχου, σε γνωσιακές και λειτουργικές δεξιότητες, στην καλλιέργεια της σωστής συμπεριφοράς, στην έκφραση και γενικότερα τους αναπτύσσει πολλές δεξιότητες».
- ❖ «Η υπάρχουσα κατάσταση με την πανδημία στη χώρα μας, επηρέασε αρνητικά την μουσική διαπαιδαγώγηση. Υπήρξε ανταπόκριση, αλλά μικρότερη. Τίποτα δεν συγκρίνεται με ένα δια ζώσης μάθημα μουσικής»!
- ❖ «Μπορεί να γίνει μάθημα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης. Το πιο βασικό είναι να υπάρχει υλικό(πχ όργανα Orff). Τέλος, θα πρέπει να υπάρχουν κατάλληλα διαμορφωμένες αίθουσες και πάνω από όλα σωστά καταρτισμένοι εκπαιδευτικοί μουσικής».
- ❖ «Την επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό αφού καλλιεργεί την ψυχή αλλά και το πνεύμα. Είναι σημαντικό να ξεκινήσει ένα παιδί από μικρή ηλικία να ασχολείται, κατά την άποψή μου».

Συμμετέχουσα 3–Καθηγήτρια μουσικής/Διευθύντρια ωδείου

- ❖ «Η μουσική προπαιδεία προσφέρει πάρα πολλά στα παιδιά. Η ενασχόληση με την μουσική από μικρή ηλικία χτίζει σπουδαίες προσωπικότητες. Τα παιδιά αποκτούν κοινωνικές δεξιότητες, μαθαίνουν να ανοίγονται, να επικοινωνούν να εκφράζονται και να λειτουργούν ομαδικά. Μαθαίνουν να προσαρμόζονται και να ακολουθούν οδηγίες και να πειθαρχούν. Η μουσική ακονίζει το μυαλό

και την σκέψη τους. Τέλος τα παιδιά μαθαίνουν πολλά περί μουσικής όπως συνθέτες, είδη μουσικής, όργανα, κλπ».

- ❖ «Όλα τα συστήματα μουσικής προπαιδείας χρησιμεύουν, το καθένα με τον τρόπο του. Έπειτα είναι και τι βολεύει τον κάθε εκπαιδευτικό και τι είναι πιο αποτελεσματικό για τον στόχο του. Ο συνδυασμός των συστημάτων πραγματοποιείται συχνά από δασκάλους, φέρνοντας υπέροχα αποτελέσματα».
- ❖ «Τα παιδιά λατρεύουν το παιχνίδι και το βρίσκουν ελκυστικό. Μπορούν να παίζουν όλη μέρα. Συνεπώς, η ένταξη της παιχνιδοποίησης στην μουσική προπαιδεία είναι φοβερά σημαντική και αποτελεσματική για τα παιδιά, καθώς τους μαγνητίζει το ενδιαφέρον, και τους φαίνεται πιο εύκολο και ευχάριστο».
- ❖ «Είναι πολύ σημαντικός ο ηλικιακός διαχωρισμός, και η δημιουργία ομάδων γιατί κάποια παιδιά όντας μεγαλύτερα, μπορούν και αντιλαμβάνονται διαφορετικά τα ερεθίσματα που τους προβάλλουμε, σε σχέση με τα μικρότερα παιδιά».
- ❖ «Ο συνδυασμός αυτός είναι καταλυτικής σημασίας. Τα παιδιά μαθαίνουν να συντονίζουν 3 διαφορετικά πράγματα και να εκφράζουν κάτι μέσα από αυτά».
- ❖ « Το κάθε παιδί αποτελεί έμπνευση για το δάσκαλο και τον ωθεί σε νέα μονοπάτια που δεν είχε προσχεδιάσει. Τα παιδιά έχουν υπέροχες ιδέες και μεγάλη φαντασία. Αυτό τον βοηθάει να γίνει καλύτερος, επομένως μιλάμε για αμοιβαία καλλιέργεια και βελτίωση. Υπάρχουν παιδιά με ταλέντο σε κάποιους τομείς όπως η μουσική. Όμως το κλειδί είναι η εξάσκηση και η αγάπη. Μπορεί ένα ταλαντούχο παιδί να μην ασχολείται τόσο όσο ένα απλό παιδί, και η απόδοσή τους να είναι εντελώς απρόβλεπτη. Επίσης είναι σημαντικό οι γονείς να εντοπίζουν τα ταλέντα των παιδιών τους και να τα βοηθούν να τα αναπτύξουν. Το μουσικό αυτί είναι σίγουρα προτέρημα για ένα παιδί γιατί αντιλαμβάνεται και αποθηκεύει ευκολότερα τις μελωδίες στο μυαλό του. Αυτό όμως δεν είναι το παν. Πολλά παιδιά παίζουν με το αυτί και μαθαίνουν απέξω παρτιτούρες, κάτι το οποίο είναι λάθος. Χρειάζεται λοιπόν ένας συνδυασμός»
- ❖ « Η τεχνολογία αποτελεί ένα εργαλείο το οποίο εάν χρησιμοποιηθεί σωστά, είναι σωτήριο και εξυπηρετικότατο. Μπορούμε άμεσα να βρούμε ή να αγοράσουμε παρτιτούρες και βιβλία, να δούμε μουσικές παραστάσεις, εικόνες, και πολλά άλλα. Επίσης, μπορούμε να πάρουμε οποιαδήποτε

πληροφορία επιθυμούμε. Είναι ένας τρόπος να αποκτήσουμε γνώση ταχύτερα. Από την άλλη, πολλά παιδιά αποφασίζουν να ασχοληθούν με την εκμάθηση μουσικής ηλεκτρονικά, μέσα από βίντεο. Αυτό προφανώς αποτελεί λάθος τρόπο. Χρειάζεται ένας πραγματικός καθηγητής, με αγάπη και όρεξη να διδάξει».

- ❖ « Είναι ο σπουδαιότερος. Πρέπει να εμπνεύσει το παιδί, να το κάνει να νιώσει άνετα και ζεστά. Ο εκπαιδευτικός πρέπει να είναι κοντά στα παιδιά, να τα αγαπάει να χαμογελάει και να τα καταλαβαίνει. Να έχει υπομονή και επιμονή, να μη κρίνει αρνητικά, και να επικροτεί. Φυσικά, θα πρέπει να έχει και τις απαραίτητες γνώσεις, και να είναι μεταδοτικός καθώς και να αγαπάει πραγματικά τη δουλειά του».
- ❖ «Φυσικά και υπάρχουν οικογένειες οι οποίες αν και δεν έχουν ασχοληθεί με την μουσική, ωθούν τα παιδιά τους σε αυτή γιατί γνωρίζουν τα οφέλη, και θέλουν το καλύτερο για τα παιδιά τους».
- ❖ «Η έκθεση στο κοινό είναι το μεγαλύτερο μάθημα. Τα παιδιά εκτίθενται και πρέπει να δείξουν τι έχουν μάθει, πόσο καλά έχουν συνεργαστεί μεταξύ τους, πόσο εξοικειωμένα είναι με τους γύρω τους, και να φέρουν μία παράσταση εις πέρας με σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Έτσι αποκτούν αυτοπεποίθηση, αυτοεκτίμηση και ακόμα μεγαλύτερη εξοικείωση με τη σκηνή και το κοινό».
- ❖ « Είναι αποδεδειγμένο πως παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες έχουν βοηθηθεί πάρα πολύ μέσω της μουσικής. Μπορούν να συγκεντρώνονται, να πειθαρχούν, να σκέφτονται σωστότερα».
- ❖ «Η πανδημία επηρέασε τις ζωές μας στα πάντα και φυσικά και στην εκμάθηση της μουσικής. Υπήρξαν τεχνικά προβλήματα όπως χαμηλή σύνδεση ή κάποιες φορές και καθόλου σύνδεση. Όταν η συνεργασία είναι με μικρά παιδάκια και οι γονείς δεν είναι απαραίτητα γνώστες της τεχνολογίας, τότε προκύπτουν σοβαρά προβλήματα επικοινωνίας. Κάποιες φορές επηρέαζαν και οι καιρικές συνθήκες. Γενικά δεν προχωρήσαμε την ύλη όπως θέλαμε και μείναμε αρκετά πίσω. Όμως η αγάπη και η αφοσίωσή μας, μας βοήθησε να συνεχίσουμε από εκεί που είχαμε μείνει, όταν βρεθήκαμε ξανά με τα παιδιά!»
- ❖ «Η μουσική προπαιδεία πρέπει να γίνει μάθημα της πρωτοβάθμιας(και όχι μόνο)εκπαίδευσης. Αυτό θα βοηθήσει πολύ τα παιδιά να αποδώσουν καλύτερα στο σύνολο των μαθημάτων. Επίσης, οικογένειες με λιγότερο καλή

οικονομική κατάσταση, θα μπορούν να στείλουν τα παιδιά τους να μάθουν μουσική χωρίς κόστος. Βέβαια, θα πρέπει να υπάρχουν διαμορφωμένες αίθουσες, κατάλληλο υλικό και εκπαιδευτικοί με γνώση και πάθος».

- ❖ «Η ενασχόληση με την μουσική επηρεάζει τη ζωή πολύ και θετικά. Όταν τα παιδιά ασχολούνται από μικρά, ενσωματώνουν τη μουσική και τα οφέλη της στην ιδιοσυγκρασία τους. Έχει αποδειχθεί πως παιδιά που ασχολήθηκαν με μουσική, είχαν γενικότερα καλύτερη απόδοση στα μαθήματα αλλά και ανεπτυγμένες περισσότερες δεξιότητες».

Κεφάλαιο 4. Αποτελέσματα – Ευρήματα / Επιτεύγματα

4.1 Αναλυτική παρουσίαση αποτελεσμάτων

Έχουμε πλέον στα χέρια μας συγκεντρωμένες τις απαντήσεις των 3 συμμετεχόντων μας, και είμαστε σε θέση να διεξάγουμε κάποια συμπεράσματα. Αρχικά, διαπιστώνουμε ότι υπάρχει μία συνολική ομοφωνία στις απαντήσεις, εκτός από την ερώτηση 12. Πιο αναλυτικά:

1^η ερώτηση: υπήρχε ομοφωνία ως προς τα οφέλη της μουσικής προπαιδείας(πχ κοινωνικές δεξιότητες, βελτίωση σκέψης, κλπ).

2^η ερώτηση: και οι 3 πλευρές συμφώνησαν για την αναγκαιότητα και αποτελεσματικότητα των συστημάτων μουσικής προπαιδείας στην εκμάθηση οργάνων και την ανάπτυξη μουσικών δεξιοτήτων.

3^η ερώτηση: απαραίτητη η παιχνιδοποίηση στην μουσική προπαιδεία ανέφεραν και οι 3 συμμετέχοντές μας.

4^η ερώτηση: διαπιστώσαμε πως είναι απαραίτητη η δημιουργία ηλικιακών ομάδων, λόγω του διαφορετικού τρόπου σκέψης των παιδιών σε κάθε ηλικία.

5^η ερώτηση: ο συνδυασμός αυτός είναι σπουδαίος, γιατί βάζει τα παιδιά σε μία διαδικασία να εκτελέσουν 3 διαφορετικές ενέργειες ταυτόχρονα.

6^η ερώτηση: και εδώ οι συμμετέχοντές μας συμφωνούν. Αρχικά αναφέρουν πως ο εμπνευστής/εκπαιδευτικός φυσικά και εμπνέεται από τα παιδιά, γιατί το καθένα έχει την ιδέα και την φαντασία του. Έτσι του γεννούν νέες οδούς. Στη συνέχεια, υπάρχει ομοφωνία στο εάν υπάρχουν ταλέντα, ναι υπάρχουν αλλά δεν αρκεί αυτό από μόνο του. Αρχικά πρέπει να ανακαλυφθεί το ταλέντο και έπειτα να καλλιεργηθεί. Τέλος, το μουσικό αυτί θεωρείται σαφώς προτέρημα και από τους 3, αλλά δεν είναι ο τρόπος της μάθησης, χρειάζεται αγάπη, θέληση, υπομονή και επιμονή.

7^η ερώτηση: Το διαδίκτυο και η τεχνολογία έχει «λύσει» τα χέρια των δασκάλων γιατί έχουν εύκολη και άμεση πρόσβαση σε κομμάτια, βίντεο παρτιτούρες και γενικότερα σε υλικό που επιθυμούν. Επίσης μπορούν μαθητές και δάσκαλοι να βρουν πληροφορίες

για οτιδήποτε επιθυμούν. Αυτή είναι και η σωστή χρήση. Υπάρχει όμως και ο λάθος τρόπος χρήσης, όπως η αντικατάσταση του καθηγητού από βίντεο εκμάθησης μουσικής κλπ. Γενικά η τεχνολογία είναι ένα εργαλείο που πρέπει να χρησιμοποιείται σωστά και συνετά από όλους.

8^η ερώτηση: οι συμμετέχοντες αναφέρουν πως η σπουδαιότητα του δασκάλου/εμπυχωτή είναι τεράστια. Αυτός κινεί τα νήματα στη μάθηση. Ο δάσκαλος θα πρέπει να αγαπάει αυτό που κάνει, να έχει θέληση, υπομονή, επιμονή, να είναι ευχάριστος, με χαμόγελο και αγάπη προς τα παιδιά ώστε να τα εμπνέει να τα κάνει να νιώθουν άνετα και να διασκεδάζουν όσο μαθαίνουν. Πέρα από τα πτυχία λοιπόν, καθώς και την εμπειρία που πρέπει να έχουν οι δάσκαλοι, μεγάλο ρόλο παίζει και η ιδιοσυγκρασία τους.

9^η ερώτηση: οι προσωπικές εμπειρίες των συμμετεχόντων μας, επιβεβαιώνουν πως όντως υπάρχουν πολλές οικογένειες οι οποίες ωθούν τα παιδιά τους στον κόσμο της μουσικής ακόμα και αν δεν έχουν ασχοληθεί οι ίδιοι. Αυτοί οι γονείς, επισημαίνουν, γνωρίζουν καλά τα οφέλη της μουσικής, και θέλουν το καλύτερο για τα παιδιά τους.

10^η ερώτηση: η έκθεση του παιδιού στο κοινό, το λεγόμενο «ανοιχτό μάθημα» είναι από τα σημαντικότερα στάδια. Τα παιδιά εκτίθενται στο κοινό, δοκιμάζουν τα όρια τους, προβάλλουν τις γνώσεις τους, αποκτούν εξοικείωση, αυτοπεποίθηση, θάρρος και κοινωνικοποιούνται.

11^η ερώτηση: είναι αποδεδειγμένο, αλλά στην προκειμένη περίπτωση μας το επιβεβαιώνουν και οι συμμετέχοντες, πως η μουσική προπαιδεία και γενικά η ενασχόληση με την μουσική, βοηθάει σε τεράστιο ποσοστό τα παιδιά με μαθησιακές δυσκολίες όπως διάσπαση προσοχής κλπ. Τα βοηθάει να πειθαρχούν σε κανόνες, να συγκεντρώνονται, καλλιεργούν τον αυτοέλεγχό τους, αναπτύσσουν γνωσιακές και λειτουργικές δεξιότητες, βελτιώνουν τη μνήμη τους και αποκτούν αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση καθώς καταπολεμούν φόβους και άγχη.

12^η ερώτηση: σε αυτή την ερώτηση υπάρχουν διαφωνίες. Οι 2 συμμετέχουσες μας πληροφόρησαν πως, παρά τις αντίξοες συνθήκες, τα μαθήματα μπόρεσαν να κυλήσουν σχετικά ομαλά και να μη μείνει πίσω η ύλη, ενώ η 3^η μας συμμετέχουσα αναφέρει ότι υπήρχαν σοβαρές δυσκολίες οι οποίες αποτέλεσαν εμπόδιο στην διδασκαλία.

13^η ερώτηση: αντιλαμβανόμαστε από τις 3 απαντήσεις πως είναι πάρα πολύ επιθυμητό να ενταχθεί το μάθημα της μουσικής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Βέβαια, θέτονται

κάποιες προϋποθέσεις όπως η ύπαρξη υλικού(πχ όργανα Orff), οι διαμορφωμένες αίθουσες και οι σωστά καταρτισμένοι δάσκαλοι. Σε κάθε περίπτωση, θεωρούν ότι είναι δυνατό να γίνει και πολύ σωστό για την εκπαίδευση των παιδιών.

14^η ερώτηση: η μουσική βοηθά τον άνθρωπο να βελτιώσει πάρα πολλές δεξιότητες, ειδικά όταν αυτός ασχολείται από μικρή ηλικία. Έπειτα, παιδιά που ασχολούνται με την μουσική, δείχνουν να έχουν καλύτερη απόδοση και στα υπόλοιπα μαθήματα του σχολείου αλλά και σε δραστηριότητες. Στη συνέχεια, η μουσική βοηθάει στο σύνολο της ζωής, με όσα έχουν προαναφερθεί.

Συνοπτικά, η συμβολή της μουσικής προπαιδείας στη ζωή των παιδιών και έπειτα του ενήλικα, πόσο μάλλον όταν στη διδασκαλία της εφαρμόζεται η παιχνιδοποίηση, είναι καταλυτικής σημασίας. Οι συμμετέχοντες, κοινοποίησαν τις εμπειρίες και την γνώμη τους και μας βοήθησαν να καταλάβουμε ακόμα καλύτερα και βαθύτερα τη φύση και τα προνόμια της μουσικής.

4.2 Κυριότερα ευρήματα/ αποτελέσματα

Η μουσική προπαιδεία προσφέρει πληθώρα οφελών στα παιδιά. Όταν συνδυάζεται με παιχνίδι, φαίνεται ότι γίνεται ακόμα πιο ελκυστική. Σύμφωνα λοιπόν με το υλικό από τις συνεντεύξεις, μελλοντικά όσα έχουν αποκτήσει αλλά και συνεχίζουν να αποκτούν μέσω της μουσικής, θα βοηθήσουν στο σύνολο της ζωής τους, για αυτό είναι σημαντικό οι γονείς να παροτρύνουν και να οδηγούν τα παιδιά τους στα μονοπάτια της μουσικής.

Κεφάλαιο 5. Συζήτηση – Συμπεράσματα – Μελλοντικές επεκτάσεις

5.1 Αξιολόγηση διαδικασίας της εργασίας.

Καθώς έφτασα στο τέλος της εκπόνησης της εργασίας μου, θα ήθελα να μοιραστώ την εμπειρία μου και να την αξιολογήσω. Όπως είναι γνωστό διανύουμε μία πρωτόγνωρη και πολύ απαιτητική περίοδο εν όψει του Covid. Παρόλα αυτά η θέληση και η συνέπεια της καθηγήτριάς μου αλλά και η δική μου, μας βοήθησαν πάρα πολύ. Πάντα υπό την επίβλεψη και καθοδήγηση της κα Αντωνίου, έφτανα ολοένα και πιο κοντά στην ολοκλήρωση της εργασίας μου. Η εύρεση πληροφοριών που απαρτίζουν το περιεχόμενο, πραγματοποιήθηκε μέσω διαδικτύου, από έγκυρες και αξιόπιστες πηγές, αλλά στηρίχτηκε και σε προσωπικές εμπειρίες και γνώσεις.

Η συνεργασία μας με την κα Αντωνίου υλοποιήθηκε αμιγώς εξ'αποστάσεως όπως πρόσταζαν οι νόμοι και τα πρωτόκολλα, χωρίς κανένα απολύτως πρόβλημα και πάντα με μεγάλη προθυμία εκατέρωθεν. Η υπάρχουσα κατάσταση με τον Covid, ευτυχώς δεν μας εμπόδισε να παραμείνουμε συνεπείς και αφοσιωμένοι στο στόχο μας, στην εργασία και έτσι δεν μείναμε πίσω.

Ο αρχικός σχεδιασμός της έρευνας στόχευε στη συλλογή δεδομένων από παραπάνω συμμετέχοντες. Για το λόγο αυτό, επικοινωνήσαμε με μουσικοπαιδαγωγούς και μουσικούς για να συμμετέχουν στην έρευνα. Λόγω της πανδημίας, η επικοινωνία έγινε αποκλειστικά ηλεκτρονικά. Χωρίς αυτήν, θα είχαμε πάει σε χώρους όπως ωδεία ή μουσικές σχολές. Από τις προσκλήσεις συμμετοχής που στάλθηκαν, ανταποκρίθηκαν οι 3. Θεωρούμε ότι οι συνθήκες της πανδημίας δεν επέτρεψαν τη συλλογή δεδομένων στο εύρος που είχε αρχικά σχεδιαστεί.

5.2 Προτάσεις για μελλοντική εφαρμογή

Θα μπορούσε η μουσική προπαιδεία να ενταχθεί στο πρόγραμμα μαθημάτων της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης ή και στο χώρο των βιβλιοθηκών;

Θα μιλούσαμε για μία πολύ σημαντική καινοτομία, εάν η μουσική προπαιδεία λάμβανε θέση στο δημοτικό καθώς και στις βιβλιοθήκες.

Με το πρώτο επίπεδο γνωριμίας των παιδιών με την μουσική μέσω της προπαιδείας (0-7 ετών) και στην συνέχεια με το δεύτερο επίπεδο μέσω του σχολείου, τα παιδιά θα αποκτούσαν μια δια βίου σχέση με το χώρο της μουσικής, κάτι το οποίο εξετάσαμε στην εργασία πόσο εποικοδομητικό και ουσιαστικό θα ήταν για την ζωή και την προσωπικότητά τους.

Επιπροσθέτως, θα μπορούσαν να δημιουργηθούν ομαδικά τμήματα μουσικής προπαιδείας σε βιβλιοθήκες, στα οποία θα μπορεί να συμμετάσχει το εκάστοτε παιδί καθώς και να διαβάσει ή δανειστεί σχετικά βιβλία.

Οι σύγχρονες βιβλιοθήκες οφείλουν να εμπλουτίζουν τις υπηρεσίες που παρέχουν στο κοινό. Η μουσική προπαιδεία λόγω της φύσης της με χαμηλές απαιτήσεις σε εξοπλισμό, μπορεί να εφαρμοστεί σε διάφορους χώρους εκπαίδευσης και μάθησης, όπως οι βιβλιοθήκες. Ειδικά στην περίπτωση που συμπεριλαμβάνεται η παιχνιδοποίηση, ο χώρος της βιβλιοθήκης εκτός από χώρο μάθησης, μπορεί να μετατραπεί σε χώρο ψυχαγωγίας μέσα από την μουσική προπαιδεία. Μία μελλοντική έρευνα θα μπορούσε να εστιάσει σε συγκεκριμένες μεθόδους ένταξης της μουσικής προπαιδείας στις σύγχρονες βιβλιοθήκες συμπεριλαμβάνοντας τις στάσεις κοινού, μουσικών παιδαγωγών και βιβλιοθηκονόμων.

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Behrman, Jere R., and Nevzer Stacey. The social benefits of education. University of Michigan Press, 1997.
- Caplin, W. E. (2001). Classical form: A theory of formal functions for the instrumental music of Haydn, Mozart, and Beethoven. Oxford University Press.
- Carnicer, J. G., Garrido, D. C., & Requena, S. O. (2015). Music and Leadership: the Role of the Conductor. *International Journal*, 3(1), 84-88
- Collins, Anita. "Music education and the brain: What does it take to make a change?." *Update: Applications of Research in Music Education* 32.2 (2014): 4-10.
- Comas Rubí, F., Motilla-Salas, X., & Sureda-Garcia, B. (2014). Pedagogical innovation and music education in Spain: Introducing the Dalcroze method in Catalonia. *Paedagogica historica*, 50(3), 320-337.
- Data, Ofer Abarbanel. "Gamification (Ofer Abarbanel online library)."
- Georgii-Hemming, E., & Westvall, M. (2010). Teaching music in our time: student music teachers' reflections on music education, teacher education and becoming a teacher. *Music education research*, 12(4), 353-367.
- Gomes, C., Figueiredo, M., & Bidarra, J. (2014). Gamification in teaching music: Case study. *EduRe'14*.
- Gone, B. Forum about Music.
- Higgins, John P. "Smartphone applications for patients' health and fitness." *The American journal of medicine* 129.1 (2016): 11-19.
- Hildebrand, Christian, et al. "Product gamification." *Advances in Consumer Research* 42 (2014): 664-665.
- Jorgenson, L. (2010). Analysis of the music education philosophy of Carl Orff.
- Kalmar, M. (1982). The effects of music education based on Kodaly's directives in nursery school children: From a psychologist's point of view. *Psychology of Music*.
- Kankanhalli, Atreyi, et al. "Gamification: A new paradigm for online user engagement." (2012).

- Kirillov, Andrey V., et al. Improvement in the learning environment through gamification of the educational process. *International Electronic Journal of Mathematics Education*, 2016, 11.7: 2071-2085.
- Kiryakova, Gabriela, Nadezhda Angelova, and Lina Yordanova. "Gamification in education." *Proceedings of 9th International Balkan Education and Science Conference*, 2014.
- Lamrani, Rachid, and El Hassan Abdelwahed. "Game-based learning and gamification to improve skills in early years education." *Computer Science and Information Systems* 17.1 (2020): 339-356.
- Lamrani, Rachid; Abdelwahed, El Hassan. Game-based learning and gamification to improve skills in early years education. *Computer Science and Information Systems*, 2019, 00: 43-43.
- Legaki, Nikoletta-Zampeta, et al. The effect of challenge-based gamification on learning: An experiment in the context of statistics education. *International journal of human-computer studies*, 2020, 144: 102496.
- Levinowitz, Lili M. "The importance of music in early childhood." *General Music Today* 12.1 (1998): 4-7.
- Marczewski, Andrzej. *Gamification: a simple introduction*. Andrzej Marczewski, 2013.
- Matallaoui, Amir, Nicolai Hanner, and Rüdiger Zarnekow. "Introduction to gamification: Foundation and underlying theories." *Gamification*. Springer, Cham, 2017. 3-18.
- Pereira, Pedro, et al. "A review of gamification for health-related contexts." *International conference of design, user experience, and usability*. Springer, Cham, 2014.
- Persson, H., Wikman, B., & Strandvik, B. (2005). Frederic Chopin--the man, his music and his illness. *Przeglad lekarski*, 62(6), 321-325.
- Pollens, S. (2017). *Bartolomeo Cristofori and the Invention of the Piano*. Cambridge University Press.

- Putz, Lisa-Maria; Hofbauer, Florian; Treiblmaier, Horst. Can gamification help to improve education? Findings from a longitudinal study. *Computers in Human Behavior*, 2020, 110: 106392.
- Silber, K. (1974). *Pestalozzi: The man and his work*.
- Spitta, P. (1992). *Johann Sebastian Bach: his work and influence on the music of Germany, 1685-1750 (Vol. 2)*. Courier Corporation.
- Stone, M. L. (1971). *Kodaly and Orff music teaching techniques: History and present practice*. Kent State University.
- Swanwick, K. (2008). The 'good-enough' music teacher. *British Journal of Music Education*, 25(1), 9-22.
- Thresher, Janice M. "The contributions of Carl Orff to elementary music education." *Music Educators Journal* 50.3 (1964): 43-48.
- Γρηγορέας, Ι. (2019). Η εξέλιξη της μουσικής από τη χριστιανική εποχή μέχρι και την πολυφωνία.
- Δήμητρα, Κουφού. "Ανάλυση Τεχνικών Gamification, Σχεδίαση Γενικού Μοντέλου Και Εφαρμογή Σε Τεχνικές Ανάπτυξης Καινοτόμων Προϊόντων Και Υπηρεσιών." (2015).
- Κρικώνα, Α., & Ψυχογιού, Α. (2018). Η μουσική ως μέσο έκφρασης και επικοινωνίας στα παιδιά προσχολικής ηλικίας.
- Κυρλής, Γ. (2006). Από τις χειρονομίες του μαέστρου, στην όπερα της Αθήνας.. (Bachelor's thesis)
- Λοΐζου, Μ. Ι. Α. (2010). Μουσική και συναίσθημα (No. GRI-2010-5755). Aristotle University of Thessaloniki.
- Νιτσοτόλη, Ε. Ν. (2017). Η εξέλιξη των μουσικών συστημάτων: μια διδακτική ιστορικο-μαθηματική προσέγγιση σε μαθητές της γ' γυμνασίου του μουσικού σχολείου (Master's thesis).
- Παπαδοπούλου, Ε. (2003). Μουσική και ψυχοσωματική αγωγή στην Αρχαία Ελλάδα.
- Πουτιός, Π. (2009). Έλληνες συνθέτες της διασποράς μετά το 1950 και η συμβολή τους στη σύγχρονη μουσική δημιουργία.

- Στρόφαλης, Μ., Νικήτας, Α., Χατζηνικολάου, Χ., Λαμπροπούλου, Ο., Λαμπροπούλου, Σ., Ψαρρός, Α., & Γαλανός, Γ. (2011). Ελληνική Μουσική.
- Τρυγούση, Ε. (2011). Η μετάβαση της Σονάτας από το Μπαρόκ στον Πρώιμο κλασικισμό, μέσω συγκριτικής ανάλυσης σε αντιπροσωπευτικά έργα των περιόδων.